

КОРДОН

2012

№7

лінія безпеки

ПРИКОРДОННІ СНАЙПЕРИ

стор. 42

РЕЙТИНГ НЕПРИХІДНОСТІ

стор. 8

ДОТ №186

стор. 40

ПАСПОРТНІ «ВІЙНИ»

МАНЕВРИ ПРИКОРДОННОГО ФРОНТУ

ПІДРОБКА ДОКУМЕНТІВ ПЕРЕТВОРИЛАСЯ НА ВИСОКОПРИБУТКОВИЙ
БІЗНЕС ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ

стор. 28

тренінг

акваторія

СЦЕНАРІЙ «ФЕНІКСА»

КОМАНДНА РОБОТА

стор. 18

ПРОЕКТ «КОРАЛ»

СТАРТ БУДІВНИЦТВА

стор. 14

8 пульс кордону
РЕЙТИНГ НЕПРОХІДНОСТІ

КОРДОН

Центральний друкований орган
Державної прикордонної служби України
№7 (81) 2012

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:
Дмитро СЛИВНИЙ
E-mail: sd-media@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ ВДЯЧНІСТЬ
ЗА ДОПОМОГУ У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**
Андрію КУЧЕРОВУ
Олегу ЛИЧКОВСЬКОМУ
Мар'яні МАРКОВИЧ
Світлані МЕДВЕДЄВІЙ
Олександрю ФИЛІУ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
Тетяна ФІЛІПЕНКО

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:
Валентина БОЖОК

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ПП «Видавництво «Фенікс»

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordop@pvu.gov.ua

В журналі розміщені **ФОТОГРАФІЇ:**
Сергія ГУДАКА
Сергія КОТЕЛЬНИКОВА
Валерія ОЛІЙНИКА
Дмитра СЛИВНОГО

Виготовлено: ПП «Видавництво «Фенікс»,
03680, м. Київ, вул. Шутова, 13-Б.

Підписано до друку: 09.11.2012.
Наклад: 5573 примірники.
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися
редакцією, не редагуються та не
повертаються. Думки авторів публікацій
журналу не завжди збігаються з
позицією редакції. Відповідальність
за достовірність фактів, власних імен
та інших відомостей несуть автори
публікацій.
Деякі з фотографій не є прямими
ілюстраціями до текстів.
При використанні матеріалів посилання
на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2012

На обкладинці фото Дмитра СЛИВНОГО

4 подія

ЗНАК № 1 ПОЧАТОК ЗАВЕРШЕННЯ

6 дайджест

ВЕЛИКІ ПЕРЕГОНИ

8 пульс кордону

РЕЙТИНГ НЕПРОХІДНОСТІ

14 акваторія

КОНЦЕПТ «ОРЛАН»

18 тренінг

СЦЕНАРІЙ «ФЕНІКСА»

28 компетентно

ПАСПОРТНІ «ВІЙНИ»

34 актуально

ГАРАНТІЯ РЕПУТАЦІЇ

36 практикум

ПСИХОЛОГІЯ БРЕХНІ

40 пам'ять

ДОТ № 186

41 у фокусі

ПОДАРУЙ СВЯТО

42 дослідження

ПРИКОРДОННІ СНАЙПЕРИ

46 ексклюзив

«ТАЙНА ВЛАСТИ»

48 наш гість

ОЛЕКСАНДР РИБАК

ЗНАК №1 ПОЧАТОК ЗАВЕРШЕННЯ

На Чернігівщині відбулося урочисте відкриття першого прикордонного знаку на стику кордонів трьох держав – України, Росії та Білорусі. Символічно, що знак встановлено поблизу монумента Дружби народів, що знаходиться неподалік населеного пункту Сеньківка.

Поважними учасниками заходу стали Голова Державної прикордонної служби України генерал армії України Микола Литвин, перший заступник міністра закордонних справ України Руслан Демченко, статс-секретар – заступник міністра закордонних справ Російської Федерації Григорій Карасін, керівник Прикордонної служби ФСБ РФ генерал армії Володимир Пронічев, а також представники органів місцевого самоврядування.

– З підписанням Угоди між Україною та Російською Федерацією про демаркацію українсько-російського кордону розпочався заключний етап договірно-правового оформлення кордону між країнами, – зазначив під час свого виступу перший заступник міністра закордонних справ України Руслан Демченко. – Сьогоднішня церемонія була б неможливою без проявленої лідерами

наших країн волі. На відміну від делімітації державного кордону, його позначення на місцевості представляє собою більш копіткий і трудомісткий процес, пов'язаний із залученням широкого кола фахівців.

Нагадаємо, що угоду про демаркацію українсько-російського державного кордону підписано 17 травня 2010 року. Загалом з того часу відбулося одинадцять засідань демаркаційної комісії, під час яких сторони досягнули домовленостей про встановлення прикордонних знаків у межах Чернігівської та Сумської областей з української сторони і Брянської області Російської Федерації.

Здійснювати демаркацію кордону необхідно з урахуванням інтересів місцевого населення, адже встановлена лінія держрубежу не повинна роз'єднувати, навпаки – об'єднувати наші держави й народи.

ГОЛОВА ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ГЕНЕРАЛ-АРМІЇ УКРАЇНИ МИКОЛА ЛИТВИН:

– Вперше у новітній історії України проведено винесення державного кордону на місцевість і встановлено перший прикордонний знак. Це означає, що наша держава і Російська Федерація роблять все необхідне для належного унормування правил поведінки, дій та спільних зусиль на державному кордоні.

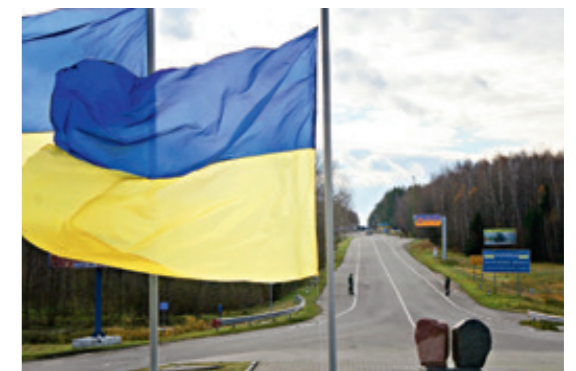
З одного боку ми чітко визначаємо правові норми, з іншого – посилюємо безпеку на спільному кордоні. Зусилля дипломатичних та безпекових відомств обох країн увінчалися успіхом і спільна демаркаційна комісія сьогодні демонструє знаковий результат цієї діяльності.

Встановлення першого прикордонного знаку на даній ділянці рубіжу стало важливою подією заключного етапу тривалого процесу договірно-правового оформлення кордону між Україною та Російською Федерацією. Статс-секретар – заступник міністра закордонних справ Російської Федерації Григорій Карасін зауважив з цього приводу, що здійснювати демаркацію кордону необхідно з урахуванням інтересів місцевого населення, адже встановлена лінія держрубежу не повинна роз'єднувати, навпаки – об'єднувати наші держави й народи.

– Ми переконані, – зазначив він, – що демаркація кордону дозволить зміцнити взаємодію наших прикордонних, митних та інших служб з метою вдосконалення порядку перетинання рубіжу та зміцнення його безпеки.

В ході заходу Голова Держприкордонслужби генерал армії України Микола Литвин також відзначив, що винесення лінії державного кордону на місцевість є знаковою подією для двох країн та яскравим свідченням успішної роботи спільної демаркаційної комісії. Окрім того, очільник прикордонного відомства України запевнив, що правоохоронці межуючих країн забезпечать належне дотримання порядку в зоні проведення демаркаційних робіт. **К**

ІГОР ПЛЕТЕНЬ,
ФОТО ВАЛЕРІЯ ОЛІЙНИКА

ВЕЛИКІ ПЕРЕГОНИ

ДІПС-тест 2012

Здобувають інформацію, виявляють, наздоганяють, стріляють, затримують, ідентифікують – це щоденна рутинна праця дільничних інспекторів прикордонної служби. І лише один раз на рік кращі з них з'їжджаються до Навчального центру ДПСУ, аби взяти участь у турнірі на звання Дільничного інспектора року. Такі змагання не тільки дають можливість оцінити роботу регіональних управлінь у підготовці даної категорії персоналу в цілому та перевірити здатність ДІПСів діяти в умовах напруженої обстановки та обмеженого часу, а й покликані прищепити командний дух, почуття взаємовиручки та персональної відповідальності за загальний результат.

Протягом останніх років прикордонний турнір дільничних в Оршанці включав дві складові – індивідуальну та командну першості. Цьогорічний не став виключенням. На початку змагань кожен учасник отримав індивідуальну залікову карту, де судді мали проставляти бали на навчальних точках. Окрім того, кожному присвоїли псевдонім, аби уникнути суб'єктивізму під час оцінювання.

Після складання комплексного тесту, який включав 180 питань, учасники показували свої професійні навички та фізичний гарт на п'яти контрольних точках. Кожна з них мала свою вузьку спрямованість. Скажімо, знання з тактики прикордонної служби інспектори демонстрували на контрольно-слідовій смузі. Необхідно було вивчити та охарактеризувати п'ять видів доріжок слідів людей, тварин чи транспортних засобів. На контрольній точці – особиста безпека: прийом рукопашного бою, застосування спецзасобів та надання першої медичної допомоги. Володіння зброєю та влучність у стрільбі з автомата й пістолета давало можливість «набити» на свій власний рахунок якомога більше балів. Цікавою була й перевірка уміння дільничних з керування мотоциклом. Так, на дистанції 300 м кожному учаснику доводилося маневрувати своїм «залізним конем», проходячи низку штучно створених перешкод. А потім тест на витривалість – крос на дистанцію один кілометр.

Завершенням змагань стала естафета, яка проходила у п'яти секторах в умовах єдиної тактичної обстановки. Старт кожної команди здійснювався окремо, при цьому стартували після проходження попередньою командою першого сектора, у якому ДІПСи за встановленим сигналом екіпірувалися, отримували у судді естафетний планшет, заводили мотоцикл і долали ділянку місцевості завдовжки

до кілометра до контрольно-слідової смуги. Тут кожний інспектор здійснював її вивчення, засвідчував «порушення» сигнальною ракеткою та інформував про це своїх колег по команді. У секторі № 2 з отриманням естафетного планшета наступний дільничний інспектор долав відстань до 500 м, розгортав тепловізор, виявляв умовного порушника та здійснював візуальне наведення його затримання.

У наступному секторі необхідно було подолати ділянку з інженерними загородами та здійснити розгортання сигналізаційного приладу. Перевіривши його на справність, організувати службу прикордонного наряду «Прикордонний патруль» на визначеному рубежі (маскування та спостереження за місцевістю). А коли з'являлися учбові порушники, їх треба було затримувати, використовуючи прийоми рукопашного бою та виконуючи вправу зі стрільби із засобу для відстрілу гумових куль.

Після того, як на за'ястях порушника замикалися кайданки, один із ДІПСів передавав планшет своїм колегам у секторі № 4. Тут учасникам необхідно було знайти за орієнтирами на відстані до тисячі метрів постраждалого, надати йому першу медичну допомогу та евакуювати

до вихідного рубежу наступного сектора. Заключний сектор – найбільш динамічний. Вся команда отримувала завдання на реалізацію інформації (можливе перетинання державного кордону вантажним автомобілем з контрабандним товаром з території суміжної держави). Екіпірувавшись та озброївшись, учасники змагань повинні були із засідки виявити і примусово зупинити авто «контрабандистів».

Нарешті змагання дільничних інспекторів завершені. Місця у командній першості розподілилися таким чином: перше місце – Східне регіональне управління, друге – Азово-Чорноморське, третє – Північне, четверте – Західне, п'яте – Південне РУ. В індивідуальній першості найкращим дільничним інспектором прикордонної служби був визначений старший прапорщик Володимир Рибалка (Мукачівський ПЗ). Друге та третє місця вибороли прапорщик Олександр Роспопа (Мукачівський ПЗ) та старший сержант Роман Строган (Мостиський ПЗ), четверте й п'яте – відповідно прапорщик Юрій Мазур (Могилів-Подільський ПЗ) та старший прапорщик Андрій Романов (Ізмаїльський ПЗ). К

Максим СІБУРОВ,
ФОТО ВАЛЕРІЯ ОЛІЙНИКА

20 і 45 ПОДВІЙНЕ СВЯТО

Своє 20-річчя відсвяткував Луцький прикордонний загін, що й послугувало приводом для проведення тут урочистостей за участю Голови Держприкордонслужби України. Для волинських «зелених кашкетів» цей день став подвійним святом, адже крім привітань із ювілеєм 45 сімей військовослужбовців отримали ключі від омріяного службового житла.

пер 45 сімей прикордонників можуть впевнено заявити про те, що держава дійсно і переконливо дбає про охоронців своїх рубежів.

Крім того, під час урочистостей на території прикордонного загону був відкритий пам'ятний знак, присвячений воїнам-прикордонникам усіх поколінь. Звертаючись до персоналу, Голо-

Керівництво Державної прикордонної служби України визначає питання соціального захисту персоналу як одне із найбільш пріоритетних. Відтак в рамках програми із забезпечення військовослужбовців та членів їхніх сімей житлом колишні приміщення казарми Луцького прикордонного загону було реконструйоване під

затишні помешкання. На це із державного бюджету виділено понад 9 млн гривень. І кошти ці витрачені не даремно. Адже завдяки старанням будівельників у триповерховій споруді XVIII століття з'явилося 45 сучасних квартир для сімей охоронців рубежу. Сказати, що мешканці комфортабельних помешкань зраділи такому подарунку – не сказати нічого. Відте-

ва відомства побажав і надалі примножувати кращі традиції охоронців кордону і висловив сподівання, що Луцький загін утримає лідерську позицію одного із кращих підрозділів Державної прикордонної служби. К

Олег ЛИЧКОВСЬКИЙ,
ФОТО АВТОРА

РЕЙТИНГ НЕПРОХІДНОСТІ

Я краще їздитиму на старому «німцеві», ніж на новому «корейцеві», чи, не дай Боже, «китайцеві»! Ще п'ять років тому ці слова із вуст звичайного львівського таксиста звучали цілком переконливо. Сьогодні мені навряд чи вдасться знайти того чоловіка, аби дізнатися про його враження від прогресу корейського та китайського автопрому. Щоправда, особливої потреби у цьому немає, адже він просто вражає. Та разом з експансією азійських автовиробників, які підкорюють дедалі більші сегменти нашого ринку, цікавість українців до європейських машин не зменшується. А зважаючи на далеко не демократичну цінову політику тих самих німців наші співвітчизники навіть готові йти на небезпечні ігри із законом, аби заволодіти омріяним авто. Багато з таких оборудок розвінчуються ще на українському кордоні. Відтак, прикордонники спільно з митниками скоро складатимуть свій автомобільний рейтинг, адже за підсумками оперативно-службової діяльності правоохоронців лише впродовж останнього місяця можна нарахувати більше десяти вилучених у порушників машин з перебитими номерами кузовів, підробленими дорученнями на право керування, чорними історіями в базах даних Інтерполу. Всі вони сьогодні знаходяться на штраф-майданчиках в очікуванні відповідних правових рішень. А поки їхні розчаровані замовники чекають на нових залізних коней, яким, можливо, вдасться прослизнути повз прикордонників непоміченими, журнал «Кордон» пропонує вашій увазі добірку найяскравіших автомобільних затримань минулого місяця.

Так, в пункті пропуску «Бачівськ», що на Сумщині, під час прикордонно-митного контролю затримано дві іномарки, молдовської реєстрації. В автомобілі Mercedes-Benz C200, яким громадянин Молдови мав виїхати до Росії, працівники пункту пропуску виявили елементи підробки ідентифікаційних номерів транспортного засобу. Того ж дня прикордонно-митна оглядова група, перевіряючи автомобіль Toyota Land Cruiser молдовської реєстрації, за кермом якої був громадянин Росії, також виявила підроблені ідентифікаційні номери. Mercedes 2011-го та Toyota 2006-го років випуску, попередня сума оцінки яких склала відповідно 240 та 215 тис. гривень, вилучено встановленим порядком та передано співробітникам відділення ДАІ м. Глухова. На порушників складено відповідні процесуальні документи.

Ще один легковик марки «Фольксваген» прикордонники та митники зупинили в пункті пропуску «Гоптівка», що на українсько-російському кордоні. Наш співвітчизник намагався в'їхати на іномарці до України. Проте під час проведення повної ідентифікації транспортного засобу правоохоронці з'ясували, що даний автомобіль занесений до бази Інтерполу

як викрадений. Відтак авто та його власника передали працівникам МВС у Харківській області.

А ось новенький «Лексус» 2012 року випуску з перебитим номером кузова попався спільній оглядовій групі пункту пропуску «Дякове». Його водієм виявився громадянин Російської Федерації.

Для двох німецьких авто місцем довготривалої зупинки став міжнародний автомобільний пункт пропуску «Кучурган», що на кордоні з Молдовою. У водіїв транспортних засобів прикордонники Білгород-Дністровського загону спільно з працівниками митниці виявили підроблені доручення на автомобілі. Спочатку через кордон намагався прослідувати громадянин Таджикистану, який був за кермом «Мерседеса». Проте під час перевірки документів прикордонно-митна оглядова група виявила підроблені документи. Вже за 20 хвилин зупинили вірмена, який в'їжджав в Україну на «БМВ». Він також мав підроблене доручення на право керування автомобілем. Як і у його попередника, автівку в нього вилучили. Загальна вартість конфіскованих транспортних засобів сягнула 190 тис. гривень.

НАТРАПИЛИ НА «СОННУ» АРТЕРІЮ

Два трубопроводи та базу накопичення паливно-мастильних матеріалів виявили нещодавно на ділянці відділу «Краснодон» Луганського загону. Оглядаючи прилеглу до кордону територію, прикордонний наряд помітив на річці Велика Кам'янка пляму, що мала характерний запах дизельного пального. Прикордонники спільно зі співробітниками СБУ, МВС та працівниками податкової інспекції, ретельно оглянувши місцевість, виявили на огороженому «безгоспному» подвір'ї вкопані

у ґрунт дві пусті металеві ємності по 15 т кожна та одну металеву з 30 т дизельного палива. Крім того, було знайдено пластикову трубу діаметром 40 мм, яка вела у бік державного кордону, та електронасос помпу марки «SPRUT». Вже під час демонтування 150-метрового трубопроводу, закопаного на півтора метрів глибини, виявили ще один трубопровід. Про даний факт правопорушення були поінформовані російські прикордонники. Виявлені трубопроводи знищено.

Взяття неприступного «Ніссана»

а околиці села Забужжя, що в Любимльському районі Волинської області, прикордонники затримали контрабанду тютюнових виробів. Повідомлення про появу невідомого транспортного засобу поблизу кордону правоохоронці відділу «Грабове» Луцького загону отримали від місцевих жителів. Під час зовнішнього огляду авто-

мобіля «Ніссан» було виявлено ящики з сигаретами та гумовий човен. Довелося провести приховане спостереження, щоб дочекатися власника. Невдовзі він з'явився, але, помітивши прикордонний наряд, зачинився у машині. Та це йому, звичайно ж, не допомогло. Іномарку разом з товаром правоохоронці вилучили.

МОПЕДИ-БЕНЗОВОЗИ

На номінацію «найрентабельнішої» контрабанди місяця претендують одразу двоє українців, які на мопедах перевозили з Росії понад півтонни пального. Перевізників затримали за кілька метрів від державного кордону прикордонники відділу «Красна Талівка» Луганського загону. Транспортні засоби були обладнані саморобними причепами з металевими ємностями на 600 л. Конфіскація вартістю майже 14 тис. гривень правоохоронці передали до митниці.

ТАЄМНИЦІ ДАМСЬКОЇ СУМОЧКИ

Прикордонники Сумського загону в пункті пропуску «Велика Писарівка», що на українсько-російському кордоні, затримали 48-річну громадянку Росії, яка прямувала в Україну через пункт пропуску пішки. Під час перевірки документів, помітивши раптову зміну настрою мандрівниці, правоохоронці запросили жінку для спільного з митниками огляду її особистих речей. У кишені дамської сумочки була виявлена валюта в розмірі 700 тис. російських рублів. Знайдені кошти вилучено встановленим порядком та передано співробітникам митниці.

Прощай значка в 4 тонни!

Теплохід «Бард» під прапором Молдови прибув у порт Очакова на відстій. За заявою капітана судно було без вантажу. Але прикордонники Одеського загону та працівники митниці вирішили ретельніше оглянути плавзасіб. У результаті був виявлений штучно змонтований тайник. Він знаходився в носовій частині теплоходу, а потрапити до нього можна було тільки з палуби. У схованці правоохоронці виявили 4 т дизельного палива. Оскільки на судно накладено арешт, долю капітана і теплохода надалі визначатиме суд. Попередня вартість вилученого палива та судна склала більше 2 млн гривень.

РИБІНСПЕКТОРИ-БРАКОНЬЄРИ

Прикордонний наряд відділу «Очаків» Одеського загону затримав громадянина України, який займався незаконним виловом риби. Його помітили в темряві на узбережжі Березанського лиману, що в Миколаївській області. У двох мішках чоловік ніс 64 кг риби кефаль та 240 м сіток. До того ж правоохоронці з'ясували, що він є працівником рибінспекції. У цей час до місця затримання на двох автомобілях «Нива» прибуло четверо невідомих осіб, які почали з того, що погрожували прикордонному наряду та вимагали відпустити затриманого. Дебошири заспокоїлися тільки після того, як прикордонники попередили їх про можливе застосування спецзасобів. Згодом було встановлено, що всі четверо також є працівниками рибінспекції. Даних громадян доставлено у прикордонний підрозділ та складено протоколи про адміністративні правопорушення.

Ще трьох браконьєрів спіймали прикордонники відділу «Керч» Сімферопольського загону. Порушників затримали неподалік села Юркине Ленінського району, коли чоловіки саме підійшли на маломірному плавзасобі до берега, неподалік мису Хроні. В ході перевірки правоохоронці виявили майже 200 кг пелінгасу та 50 м сіток. Жодних документів на право вилову риби українці не мали, але стверджували, що рибу вони нібито купили на одному з теплоходів. Відносно даних осіб складено документи щодо притягнення їх до адміністративної відповідальності за ст. 202 та ч.4 ст. 85 КУпАП. Про затримання поінформовано співробітників рибоохорони, МВС та СБУ. Рибу, сітки та човен вилучено. Попередня сума їхньої оцінки склала 44 тис. гривень.

БРАЗИЛІЯ НЕ ВРЯТУЄ ВІД ГОЛОДУ

Два вантажних автомобілі затримали спільно з митниками прикордонники відділу «Славгород» Сумського загону. Про можливе порушення на даному напрямку правоохоронці дізналися заздалегідь. Одного з порушників, мешканця Харківщини, який рухався автомобілем «КаМАЗ» у напрямку держрубежу, затримали між українським селом Мезенівка та російським Дробівка. Вантажівка була заповнена коробками з м'ясом бразильського виробництва вагою близько 14 т. Також на місці затримання виявлено ще один «КаМАЗ», завантажений електрообладнанням (перфоратори, дрилі) та дрібною побутовою технікою (фени, плойки). Наразі ведуться пошуки власника вантажівки. Автомобілі, вантаж та затриманого передали співробітникам митниці. Попередня сума оцінки товару разом з транспортними засобами склала 1,6 млн гривень.

НЕЗАЙМАНІ СПИРТОПРОВОДИ

Поблизу українсько-молдовського кордону прикордонники відділу «Велика Кісниця» Могилів-Подільського загону виявили два спиртопроводи. Один з них знайшли за 50 м від держрубежу, неподалік села Цекинівка, другий, завдовжки 184 м, був закопаний на глибині два метри. В ході подальшого огляду берегової відмілини річки Дністер прикордонники виявили закопану в землю горловину ще одного трубопровода, що простягнувся на 93 м. Трубопроводи, які зловмисники, очевидно, ще

не встигли використати, демонтовано. Наразі проводяться спільні з молдовськими прикордонниками заходи по встановленню осіб, причетних до даного правопорушення. Нагадаємо, що з початку року на цій ділянці кордону прикордонники Могилів-Подільського загону вже втретє виявляють спиртопроводи.

ТУРЕЦЬКИЙ БОЛГАРИН

В аеропорту «Бориспіль» під час оформлення рейсу зі Стамбулу прикордонники виявили у 29-річного чоловіка підроблений паспорт громадянина Болгарії. Правоохоронці з'ясували, що в документі замінено сторінку з установчими даними власника. Під час огляду речей мандрівника було знайдено дійсний паспорт громадянина Туреччини. Як пояснив він сам, фальшивий документ придбав за 850 євро з метою безвізового в'їзду до країн Євросоюзу. Чоловіка відправили зворотнім рейсом до країни вильоту. За декілька днів ситуація повторилася, щоправда, вже з іншим «болгариним». Цього разу громадянин Туреччини заплатив аж 3 тис. євро за підроблений паспорт, щоб потрапити до Німеччини. Проте висока вартість підробки не врятувала порушника, відтак його мрії про роботу за кордоном не справилися. Горько-болгарина затримали співробітники Держприкордонслужби в аеропорту Одеси. Як наслідок, чоловіку заборонили в'їзд на територію України строком на три роки й відправили зворотнім рейсом до країни вильоту.

КАЧАТИСЯ-ЗАКАЧАТИСЯ

Прикордонники Могилів-Подільського прикордонного загону спільно з митниками виявили партію не задекларованих медичних препаратів та тютюнових виробів. Оглядова група знайшла товар у поїзді, що слідував з Кишинева до Москви. Двоє працівників потяга приховали у вентиляційній системі вагона-ресторану майже 146 тис. пігулок та 460 ампул стероїдів для збільшення м'язів, а також 1240 пачок сигарет, ретельно загорнутих у поліетиленові пакети. Знайдений товар вилучено та передано митникам. Тепер власникам стероїдів, 30-річним громадянам Молдови, доведеться відповідати за свої дії згідно з чинним законодавством України.

ТЕРМОС

«зеленого чаю»

Прикордонники Харківського загону спільно з митниками вилучили в пункті контролю «Харків» понад 1,5 кг наркотичної речовини, доправити яку в Росію поїздом «Єваторія – Москва» намагався наш співвітчизник. Про його наміри прикордонники дізналися завчасно, до того ж під час огляду купе спрацювала службова собака Кара. На верхній полиці під матрацом оглядова група виявила термос, у якому замість чаю знаходилася та сама «травичка», попередньо марихуана. Також під час перевірки документів з'ясувалося, що у жителя Запорізької області відсутній паспорт, а перетнути кордон він мав намір за посвідченням водія.

НЕБЕЗПЕЧНА РИБАЛКА

Холодного осіннього ранку прикордонники відділу «Іллічівськ», що на Одещині, отримали повідомлення про те, що на траверзі річки Бараболя, поблизу селища Грибівка в море зносив двох осіб на надувному човні. За словами чоловіків, що потерпали у морі, прагнучи порибалити, вони вийшли на двох гумових човнах у гирло річки. Проте шквальним вітром їх так швидко знесло у відкрите море, що вони не встигли й опам'ятатися. При цьому човен одного з рибалок почав протікати і згодом затонув. Його власнику довелося вплав діставатися човна свого товариша. Проте й другий човен був зовсім не пристосований до таких умов експлуатації. Борючись зі шквальним вітром та хвилями, чоловіки не гаяли дорогоцінного часу й змогли додзвонитися до працівників МНС, які в свою чергу повідомили про потерпаючих прикордонників.

П'ЯТА ХВИЛЯ ЯБЛУКОМАНІЇ

В пункті пропуску «Ягодин-авто» прикордонники Луцького загону спільно з працівниками митниці вилучили 12 мобільних телефонів «iPhone-5», які незаконно намагалися ввезти в Україну рейсовим автобусом «Штутгарт – Київ – Чернігів». Прихований товар працівники пункту пропуску знайшли у чорному поліетиленовому мішку в багажному відділенні автобуса. Згодом встановили й власника. Ним виявився один із пасажирів – 55-річний житель Києва. Сума вилученого товару склала більше 125 тис. гривень.

60 ЯЩИКІВ БЕЗГОСПУ

Прикордонники відділу «Красноільськ» Чернівецького загону затримали велику партію контрабандних тютюнових виробів. Перевіряючи ділянку відповідальності, прикордонний наряд виявив пролаз у загороджувальному паркані, сліди на контрольно-слідовій смузї та ящик з сигаретами. Згодом у лісовій смузї знайшли ще 54 ящики тютюнових виробів українського виробництва. Власників поблизу не виявлено. Наразі проводяться перевірені заходи щодо встановлення причетних до протиправної діяльності осіб.

ПЕРШИЙ ВИЇЗД «КОМОМ»

Мікроавтобус «Рено» молдовської реєстрації виїжджав з України через міжнародний пункт пропуску «Кучурган-авто». Окрім 53-річного водія, громадянина Молдови, в автомобілі знаходилися три пасажирки – 30-річна жінка та дві 23-річні дівчини. Напередодні прикордонникам оперативного відділу Одеського загону та представникам кримінального розшуку в Одеській області стало відомо, що даний громадянин вирішив спробувати заробити торгівлею людьми. Зокрема, він мав намір вивезти до країн Євросоюзу трьох громадян України з метою подальшого їх продажу та використання у сфері надання інтимних послуг. Коли автомобіль прибув до пункту пропуску, його власника одразу ж затримали прикордонники та співробітники МВС. За даним фактом стосовно затриманого органами МВС порушено кримінальну справу за ст.149 КК України (торгівля людьми). Ще трьох українок, тільки кількома

днями пізніше, намагалися вивезти в Росію двоє громадян Російської Федерації. Їм зашкодили прикордонники Луганського загону спільно зі співробітниками МВС. Правоохоронці зупинили автомобіль «ВАЗ» в пункті пропуску «Красна Талівка». В салоні транспортного засобу знаходилися жительки Луганська віком від 16 до 26 років. За попередніми даними, водій, 34-річний росіянин, разом зі своєю співвітчизницею намагався вивезти їх для подальшого використання у сфері сексуальних послуг на території Російської Федерації. Наразі затриманих передали співробітникам міліції.

КАВАЛЕР ЧУЖИХ ОРДЕНІВ

Понад 250 старовинних монет, ордени та медалі СРСР виявили прикордонники спільно з митниками в пункті пропуску «Бачівськ», що на Сумщині. Водій автомобіля Mitsubishi, громадянин Росії, спробував перетнути кордон спрощеною смугою руху. В якості пасажирів в авто слідував ще один росіянин, щодо якого прикордонники отримали напередодні повідомлення про можливе переміщення ним через кордон культурних цінностей. В ході перевірки в салоні іномарки серед особистих речей пасажирів було знайдено 265 старовинних монет 1801–1894 років виготовлення, п'ять орденів, дві медалі разом з орденськими книжками.

СКРИПІЧНИХ СПРАВ МАЙСТЕР

Унікальний інструмент, датований початком ХХ століття, виготовлений російським майстром Анатолієм Леманом, знайшли в ящику для білизни. Скрипку намагався вивезти через пункт пропуску «Хутір-Михайлівський», що в Сумській області, громадянин України. Правоохоронці виявили музичний інструмент під час спільного прикордонно-митного контролю у поїзді «Львів–Москва». Власником раритету виявився провідник потяга, який пояснив, що відвезти скрипку на реставрацію до Москви його попросив знайомий. Старовинну знахідку передали співробітникам митниці для проведення експертизи та прийняття правового рішення щодо порушення кримінальної справи за ст. 201 ККУ (контрабанда історичних та культурних цінностей).

Ужгород вже в Євросоюзі (для шріланкійців)

Чотирьох незаконних мігрантів затримали прикордонники на залізничній станції Ужгорода. Як пояснили затримані, вони є громадянами Шрі-Ланки і планували потрапити в одну із країн ЄС. А допомогти їм у цьому зголосилася одна особа, з якою вони «випадково» познайомилися. За свої послуги «новий товариш» забажав зі шріланкійців по півтори тисячі доларів з кожного. Після розрахунку чоловік забрав у них паспорти і наказав їхати до Ужгорода, запевнивши, що це вже буде Європа і там можна попросити політичного притулку.

Ще чотирьох громадян Афганістану прикордонники відділу «Ужгород» затримали за кількості метрів від омріяної Європи. Зупинили горе-мандрівників уночі, після спрацювання сигналізаційного пристрою. Як з'ясувалося, чоловіки мали намір потрапити до Австрії. Проте під час нічної «прогулянки» провідник групи наказав афганцям зупинитися для відпочинку, а сам зник. З їхніх слів стало відомо, що за свою подорож кожен з них виклав по 2 тис. доларів.

Натомість двоє алжирців, затриманих на ділянці Чопського прикордонного загону, нікому не платили. Вони – прогресивні студенти і вирішили просто скористатися благами цивілізації. Після закінчення підготовчих курсів вони вступили до одного із університетів Дніпропетровська. Та оскільки за навчання треба було платити, хлопці вирішили влаштуватися на роботу, а щоб заробити побільше, то не в Україні, а одразу у Франції. Вибір країни був не випадковим, адже родичі одного з них проживають саме там. Свій маршрут громадяни Алжиру спланували за допомогою Інтернету, шкода лише, що серед всіх гіперпосилань мережі вони не звернули уваги на найважливіші, які розповідають про надійну охорону українського кордону.

Таксі до «раю»

Шістьох мандрівників з Афганістану, Пакистану та Еритреї затримали прикордонники відділу «Свердловськ» Луганського загону. Під час перевірки державного кордону вони зупинили 24-річного українця, який перевозив в салоні автомобіля «ВАЗ» трьох мандрівників без документів. Попередньо було встановлено, що двоє затриманих іноземців, з яких одна жінка, є вихідцями з Еритреї, один – пакистанець. Згодом в ході пошукових заходів на околиці Свердловська прикордонним нарядом було затримано ще одного громадянина Еритреї та двох громадян Афганістану. Їх також вирішив «підвезти» наш співвітчизник, житель Луганської області. З пояснень затриманих стало відомо, що всі вони мандрували у пошуках кращої долі. Відносно двох українців, які підозрюються в незаконному переправленні осіб через державний кордон, порушено кримінальну справу. К

Підготували Людмила ТКАЧЕНКО та Людмила ДЬОМИНА

КОНЦЕПТ «ОРЛАН»

Орнітологи відносять його до хижих птахів родини яструбових, для громадян США та Польщі він є національним символом – його зображення викарбовано на великій печатці і навіть на національному гербі. У 80-х роках минулого століття в СРСР його ім'ям назвали грізний проект атомних ракетних крейсерів 1144. Тепер він став гордістю і для українських прикордонників, адже це – первісток у Програмі оновлення корабельно-катерного складу Морської охорони. Нещодавно перший великий катер проекту «Орлан» спустили на воду працівники «Феодосійської суднобудівної компанії «Море».

Упередень урочистої події сірий красень залишив стіни одного із заводських цехів. Його розмістили на причалі під величезним краном, який мав виконати важливу місію. Певних хвилювань завдали прогнози синоптиків, адже ввечера вони оголосили штормове попередження, яке могло зірвати захід.

На щастя, все минулося – негода, яка розходилася вночі у західній частині Криму, не дісталася Феодосії, тож 9 жовтня зранку біля свого першого творіння, яке стане на захист морських рубежів держави, зібралася чимала кількість заводчан. Вони будують в десятки разів більші кораблі, їхня техніка користується попитом у закордонних замовників, але цей для них – особливий.

Не могли наїшитися й охоронці кордону, які також прибули на свято. Вони чекали його майже півтора роки. Тепер «Орлан» стане для моряків своєрідною навчальною партою, адже попри те, що корабель є наступником застарілого Грифа,

він кардинально відрізняється за всіма параметрами, а особливо за технічною начинкою, яку доведеться вивчати практично з нуля. Окрім того, в ході експлуатації правоохоронці звертатимуть увагу на всі нюанси конструкції, аби подати свої пропозиції щодо удосконалення проекту виробникові та максимально покращити наступні катери цієї моделі, які вироблятиме «ФСК «Море».

Декілька хвилин приготувань – і ось лунає команда розпочинати спуск. Електромотори потужного крана піднімають катер зі стапелів на рейкових колісних парах, заводський тудяга Т-150 відтягує їх на безпечну відстань, і Орлан починає поступово переміщуватися над перилами причалу. Далі – традиційна пляшка шампанського розбита об борт, і під гучні оплески присутніх судно повільно торкається води.

Першим на палубу ступив екіпаж. Прикордонники заходилися оглядати новинку, ще вкрити захисними плівками, ділитися першими враженнями

ГОЛОВНИЙ КОНСТРУКТОР «ФСК «МОРЕ» ВІКТОР АЛЕКСЕЄВ:

– Цей катер увібрив найкращі напрацювання останніх років у галузі суднобудування, він став, по суті, концептуальною моделлю. Його довжина – 25 м, ширина – 5 м, швидкість – 38 вузлів, потужність двигунів 2200 кВт. Під час будівництва були враховані всі правила ергономіки. Судно комфортабельне, до того ж ми дотримувалися всіх вимог прикордонників щодо швидкості, автономності, морехідних якостей, а також сучасних технічних систем, які повинні допомагати правоохоронцям виконувати завдання, зокрема, з пошуку та виявлення порушників і подальшого їх затримання. На катері встановлено потужну радіолокаційну станцію, прилад нічного бачення, декілька засобів зв'язку – як внутрішнього, так і спеціального. Окрім того, родзинкою його є малий швидкохідний моторний човен, який може виходити з «Орлана» на ходу: у кормовій частині відкривається апарель, і малий катер завдовжки 4,5 м з оглядовою групою із п'яти осіб може оперативно вийти для здійснення огляду судна-порушника.

НАЧАЛЬНИК УПРАВЛІННЯ МОРСЬКОЇ ОХОРОНИ ДЕПАРТАМЕНТУ ОХОРОНИ ДЕРЖКОРДОНУ ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ УКРАЇНИ КОНТР-АДМІРАЛ МИКОЛА ЖИБАРЄВ:

– Цей день дуже символічний для Держприкордонслужби України, адже цей катер – перший створений в Україні для української Морської охорони за всю 20-річну історію незалежності нашої держави. Старі катери проекту «Гриф», незважаючи на свій двадцяти, а подекуди і двадцятип'ятирічний вік і досі в строю, відтак дуже багато часу та зусиль доводиться витратити на їх модернізацію та ремонт і, безумовно, чималі бюджетні кошти. Натомість новий катер – у два з половиною рази економічніший за свого попередника, а з огляду на те, що він новий і не простояватиме довго на ремонтах, зможе істотно посилити правоохоронців. До того ж успішна реалізація проекту «Орлан» – це успішний початок програми оновлення корабельно-катерного складу, який упродовж подальших восьми років має оновитися на дві третини.

один з одним та з представниками ЗМІ, яких на захід зїхалося чимало.

Попереду в «Орлана» швартові, ходові та приймально-здавальні випробування, а вже за кілька хвилин після завершення урочистого спуску робітники заводу знову взялися до роботи, адже тепер їм треба встановити додаткове обладнання. Екіпаж працюватиме разом з ними, а заодно й вивчатиме будову плавзасобу. За півтора місяці він прийде у Балаклаву, де відбудеться церемонія першого підняття прапора. Тоді катеру присвоять ім'я, яке, найбільш вірогідно, буде таким, як і назва проекту, адже він перший у своїй лінійці.

Цього ж дня на заводі відбулося й урочисте

встановлення «закладної дошки» у цеху, де будуватиметься перший прикордонний корабель проекту «Корал» водотоннажністю 300 тонн. Для порівняння: новостворений катер має водотоннажність лише 39 тонн.

Загалом державна цільова правоохоронна програма «Облаштування і реконструкція державного кордону» до 2020 року передбачає будівництво восьми катерів типу «Орлан», шести «Коралів» та 25 малих катерів сучасних проектів. Щодо останньої категорії, то слід зауважити, що напередодні Севастопольський ЗМО отримав два новітні катери UMS-1000. к

ДМИТРО СЛИВНИЙ,
ФОТО АВТОРА

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОР «ФСК «МОРЕ» ВІТАЛІЙ КРИВЕНКО:

– Будувати своє вдвічі дешевше, ніж купувати закордонне, а з часом можна буде й продавати такі катери та кораблі, адже якщо вони є на службі у прикордонників, у військово-морському флоті, то, відповідно, експортний потенціал цих проектів істотно підвищується.

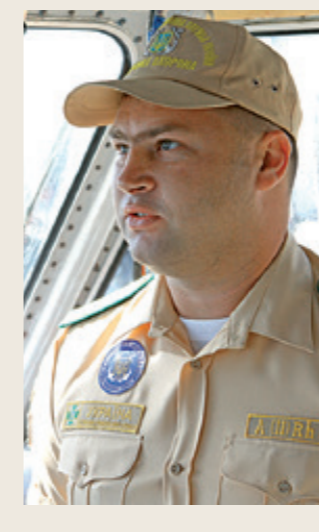
ОФІЦЕР СЕВАСТОПОЛЬСЬКОГО ЗМО КАПІТАН-ЛЕЙТЕНАНТ ЄВГЕН БУРЕНКОВ:

– Мене переповнює почуття гордості, адже мені першому довірили новий прикордонний катер. До того ж підбір екіпажу здійснювався на конкурсній основі, тож я певен, що зі мною служитимуть кращі люди нашого загону морської охорони і разом ми зможемо максимально ефективно використати можливості нової техніки, аби показувати гідні результати служби.

КОМАНДИР ЕЛЕКТРОМЕХАНІЧНОЇ БОЙОВОЇ ЧАСТИНИ ГОЛОВНИЙ СТАРШИНА ЮРІЙ ТУР:

– На даному етапі головним завданням є вивчення всієї технічної документації та загалом проекту катера, а далі будемо розбиратися з технічною та матеріальною частинами. Звичайно, це нелегко, адже раніше таке обладнання нами не використовувалося. Та, як кажуть, немає нічого неможливого – вивчимо і будемо активно використовувати для виконання поставлених перед нами завдань.

СЦЕНАРІЙ «ФЕНІКСА»

Навіть 10 років потому ця трагедія не втрачає своєї актуальності ні серед дослідників діяльності спецслужб, ні серед родичів загиблих, які й досі намагаються довести, що одна з найуспішніших анти-терористичних операцій Росії була не такою вже й успішною, а ціна у понад 130 загиблих занадто великою.

23 жовтня 2002 року в Москві стався терористичний акт, відомий під назвою «Норд-Ост». Саме так називався однойменний мюзикл, який того вечора ставився у Театральному центрі на Дубровці. Тоді група озброєних бойовиків під керівництвом Мовсара Бараєва захопила і утримувала заручників у будинку культури ВАТ «Московський підшипник». В арсеналі бойовиків були вогнепальна зброя, боеприпаси та вибухові пристрої. Загальна кількість захоплених заручників – 916 осіб. Мета теракту – порушення громадської безпеки, залякування населення та тиск на органи влади Російської Федерації щодо прийняття рішення про виведення військ з території Чеченської Республіки.

Участь у переговорах з бойовиками брали найвідоміші люди Росії: депутат Держдуми Йосип Кобзон, журналістка Анна Політковська, політики Ірина Хакмада та Григорій Явлінський. На жаль, окрім декількох жінок та дітей, яких звільнили у процесі переговорів, за три

добі досягнути компромісних домовленостей так і не вдалося. В результаті спецслужби провели операцію зі знешкодження терористів та звільнення заручників. Для цього було здійснено впуск у вентиляційну систему будівлі спеціальної газової суміші. Це дало можливість усипити всіх, хто знаходився в будівлі.

Однак організатори не врахували багатьох чинників, які зрештою призвели до загибелі заручників. Не надали вчасної кваліфікованої медичної допомоги, не зважили на фізичний стан людей, які кілька днів знаходилися під прицілом, не врахували побічних ефектів дії газу при перевищенні допустимої дози.

**ЗАПОРУКА ГОТОВНОСТІ
МОБІЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ
ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ
ПРОТИДІЯТИ ОЗБРОЄНИМ
ЗЛОЧИНЦЯМ ЗІ
СПЕЦПІДГОТОВКОЮ –
ПОСТІЙНІ ТРЕНУВАННЯ.**

У цій справі й досі залишається чимало запитань без відповідей, але результати її реалізації, напевне, взяли до уваги більшість спецслужб світу.

На щастя, в масштабах прикордонного відомства України та й, власне, всієї країни ми не маємо таких гріхих прикладів, як наші північні сусіди. Однак лише впродовж поточного року в Україні зафіксовано декілька вибухів, майже щодня підрозділи МНС реагують на повідомлення про замінювання будівель. І хоча вони мають зовсім інший характер та незрівнянно меншу кількість жертв залишати їх поза увагою не варто. Сьогодні жоден представник Держприкордонслужби чи навіть мирний

ПІДПОЛКОВНИК ПАВЛО ШАБЛЕВСЬКИЙ – ЕКСПЕРТ ШТАБУ ГОЛОВНОГО КОМЕНДАНТА ПРИКОРДОННОЇ ВАРТИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА:

– Передусім зауважу, що тактика ведення спецоперацій мобільними підрозділами прикордонних відомств України та Польщі принципово не відрізняється. Різниця лише в деталях. Та саме це й визначає все загалом. У свою чергу, ми звертаємо увагу на певні, не характерні для наших спецпідрозділів деталі, які застосовують українські прикордонники. Хотілося б відзначити рівень професійної підготовки військовослужбовців мобільних підрозділів Держприкордонслужби України. На подібних заходах я вже втретє, тому впевнено можу сказати: прогрес незаперечний. Український прикордонник проявляє себе і як хороший тактик, і як вправний стрілець. Маємо надію, що подальша співпраця буде тільки поглиблюватися.

мешканець прикордоння не застрахований від того, що завтра терористи не з'являться неподалік українського державного рубіжу або навіть безпосередньо у пунктах пропуску з метою проникнення до сусідніх країн чи, не дай Боже, для вчинення теракту на території нашої держави. На заваді їм мають стати саме добре підготовлені правоохоронці мобільних підрозділів.

Запорука готовності даної категорії персоналу Держприкордонслужби протидіяти озброєним злочинцям зі спецпідготовкою – постійні тренування. На одному з нещодавніх тренінгів відповідним досвідом з українськими колегами поділилися експерти підрозділу спеціального призначення «Фенікс» Прикордонної Варти Республіки Польща.

ТЕОРІЯ

На сучасному етапі розвитку Держприкордонслужби України мобільні підрозділи відіграють надзвичайно важливу роль. Вони самостійно здійснюють спеціальні заходи з охорони державного кордону і призначені для ефективного та системного нарощування зусиль на найбільш загрозливих напрямках протиправної діяльності на держрубежі та в контрольованих прикордонних районах. Безумовно, для успішного виконання таких складних завдань необхідні професійні навички та вміння, які слід постійно удосконалювати. Четверо інструкторів із «Фенікса», які прибули до Навчального центру Держприкордонслужби, навчали мобільні підрозділи своїй методиці командної роботи, знешкодження озброєних злочинців та володіння зброєю.

Всіх учасників тренінгу поділили на чотири групи по шість осіб у кож-

ній, за якими були закріплені польські інструктори. В якості помічників на навчальних місцях залучалися викладачі циклу підготовки мобільних підрозділів Навчального центру ДПСУ. Перш ніж перейти до найцікавішої частини зборів – практичного відпрацювання визначених вправ, учасникам заходу необхідно було

КОЖЕН УЧАСНИК МАВ МОЖЛИВІСТЬ ВИПРОБУВАТИ СЕБЕ В УСІХ ПОЗИЦІЯХ МОБІЛЬНОЇ ГРУПИ – ВІД НОМЕРА «ОДИН» ДО ЗАМИКАЮЧОГО.

розпочати з теоретичних аспектів. Проте, враховуючи, що на збори прибули інструктори мобільних підрозділів, тобто військовослужбовці, які вже мають досвід у цій сфері, заново проходити базові основи тактики дій необхідності не було. Тому вони одразу перейшли до першого етапу виконання будь-якої операції – її планування.

Передусім учасникам довели ввідну, надану відомчими оперативно-розшуковими підрозділами: «В одному із будинків прилегло до кордону селища знаходиться правопорушник. Найімовірніше – озброєний». Після цього мобільні групи приступили до безпосереднього відпрацювання дій з «чорної тактики». «Чорна тактика» – це робота спецпідрозділу зі штурму приміщень, знешкодженню небезпечних осіб, які там знаходяться, а також дії по затриманню правопорушників у пункті пропуску, які знаходяться в автомобілі. Відтак, погодивши порядок дій групи загалом та кожного військовослужбовця, обговоривши застосування сигналів взаємодії та розподіливши завдання, старші груп скомандували висуватися до навчальних місць.

«ЧОРНА ТАКТИКА»

Отож першим елементом, який відпрацьовували учасники зборів, був порядок затримання правопорушника, що знаходився у приміщенні. Кожен військовослужбовець мав свій номер, за яким закріплювалися певні завдання, конкретний маршрут руху, певний сектор спостереження та прикриття. Перевіривши будівлю на замінування, утримання заручників, кожна група відпрацювала попередньо визначений порядок дій. Цікаво, що всі учасники

мали можливість випробувати себе в усіх позиціях мобільної групи – від номера «один» до замикаючого. Слід зазначити, що польські інструктори під час проведення операцій тільки спостерігали – жодних порад, зауважень чи пропозицій. Це залишали для обговорення на брифінгу, який проводився після кожної відпрацьованої вправи. Аналіз недоліків – чи не найважливіша складова успіху подальших операцій. Адже все робиться по максимуму, тобто до досягнення відмінного результату.

**СТАРШИЙ ОФІЦЕР ВІДДІЛУ ПЛАНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ І ОПЕРАЦІЙ
УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ПІДПОЛКОВНИК ВЛАДИСЛАВ ПОБЕРЕЖНИК:**

– Захід проходив у рамках міжнародного співробітництва між відомчими структурами України та Польщі. Не буду приховувати, що спочатку такі тренінги мали доволі напружений характер. Причина у недостатній підготовці відомчих мобільних підрозділів, оскільки на той час вони тільки-но реформувалися, та й необхідного оснащення бракувало. А вже сьогодні як польські інструктори, так і самі учасники зборів можуть об'єктивно оцінити рівень професійної підготовки мобільних підрозділів ДПСУ. Він, без сумніву, дозволяє виконувати завдання з охорони державного кордону, включаючи затримання небезпечних правопорушників. Польські колеги оцінюють фахову підготовку наших військовослужбовців і кожного разу нарощують складність навчальної програми, з якою вони прибувають до нас. Звичайно, ми також сподіваємося, що такий вид співпраці продовжуватиметься у тому ж руслі.

Наступного дня за аналогічним планом відпрацьовувалася інша складова «чорної тактики» – затримання правопорушника на території пункту пропуску. Прimitно, що за сценарієм зловмисник знаходився в автомобілі. Цю ситуацію польські прикордонники запропонували не випадково. Адже тут важливо відшліфувати свої дії до автоматизму, бо в реальних умовах обстановки не буде

«МИСТЕЦТВО» СТРІЛЬБИ

Тактика стрілецьких вправ, що застосовується польськими та українськими прикордонними підрозділами, які виконують специфічні функції, фактично однакова. Різниця в самому озброєнні. Щоправда, польські фахівці під час тренувань більше уваги приділяють виконанню стрілецьких вправ у русі, тобто

ситуації вводить його у стресовий стан. Зрозуміло, що тут навряд чи хто згадуватиме порядок дій, якому його навчали в умовах навчання. Тому необхідно постійно тренуватися, і тренуватися не в звичайних умовах, а виконуючи під час стрільби інші супутні дії – біг, присідання, віджимання, зміна зброї. Тільки так можна у разі виникнення реальної критичної ситуації адекватно та

НЕОБХІДНО ПОСТІЙНО ТРЕНУВАТИСЯ, І ТРЕНУВАТИСЯ НЕ В ЗВИЧАЙНИХ УМОВАХ, А ВИКОНУЮЧИ ПІД ЧАС СТРІЛЬБИ ІНШІ СУПУТНІ ДІЇ – БІГ, ПРИСІДАННЯ, ВІДЖИМАННЯ, ЗМІНА ЗБРОЇ. ТІЛЬКИ ТАК МОЖНА У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ РЕАЛЬНОЇ СТРЕСОВОЇ СИТУАЦІЇ АДЕКВАТНО ТА ВИВАЖЕНО ДІЯТИ.

часу на роздуми. На перший погляд, нічого складного. Але це лише на перший погляд. Кожен член мобільної групи має знати своє місце спостереження, кут огляду та відстань, на якій він повинен знаходитися від автомобіля. Тут має значення навіть довжина застосовуваної зброї. У поляків, наприклад, озброєння дещо інше, тому їхня схема дій у даному випадку була не зовсім доцільною.

роблять акцент на швидкості. Запропонована триденна програма охоплювала цілий комплекс вправ, спрямованих на досягнення результату, який називають «м'язовою пам'яттю». Що це означає? Фактично, тренуючись на навчальних місцях, військовослужбовець виконує всі вимоги під час стрілецьких тренувань. Проте, як свідчить практика, часто навіть один постріл у реальній

виважено діяти. Саме здатність володіти зброєю у таку мить, не звертаючи уваги на відволікаючі фактори, і називають «м'язовою пам'яттю».

Введення військовослужбовця у так званий стресовий стан, заряджання пістолета в русі, тактичне та екстремне перезаряджання – далеко не повний перелік умов, за яких учасники зборів виконували стрілецькі вправи. Досить

нелегке завдання, чи не так? Проте кінцевий результат вартий докладених зусиль. Всі вправи відпрацьовувалися до тих пір, поки бійці не виконували їх практично без зауважень. Кожен рух доводився до такого ступеня автоматизму, що учасників під час виконання вправ зі стрільби не лякав звук пострілів із АКС-74, СГД, ГП-25, що доносилися від сусіднього навчального місця.

Позитивно відгукувалися військово-службовці про практику польських інструкторів «від простого – до складного». Її вони застосовували досить ефективно. Адже всім відомо, що не обов'язково володіти надприродними здібностями, щоб

влучно стріляти. Достатньо мати гострий зір і тверду руку. А ось щоб працювати в реальних умовах обстановки та ще й злагоджено у складі групи, необхідні навички справжнього профі. Для цього польські прикордонники розробили цілий комплекс спеціальних вправ. Як тільки колеги помічали, що військовослужбовець виконує вправу без жодних зусиль, йому пропонували наступну – ускладнену. Якщо, скажімо, спочатку він робив з лінії вогню один постріл, то наступного разу, підходячи до неї, мав віджатися певну кількість разів, після чого зробити «флеш» (подвійний постріл по мішені). Далі – ті самі дії, тільки ускладнені пе-

NSG

В індійському спецпідрозділі National Security Guard (NSG) під час підготовки кандидатів на базі «Манесар» найбільш серйозні тренування починаються на завершальному етапі, коли всі дії відпрацьовуються у приміщеннях і на спеціальних симуляторах. Ось типовий приклад. Боець з інструктором заходять в неосвітлену будівлю і йдуть коридором. Раптово, на коротку мить, вмикається достатньо яскраве, щоб побачити ціль. Протягом максимум трьох секунд курсант повинен урадити ціль двома пострілами. Далі тренування проводяться у складі команд. Завдання ускладнюються в міру поліпшення підготовки. З кожним тренуванням кількість секунд, відведених на ураження, зменшується, яскравість світла і складність завдання збільшуються, як збільшується і кількість тих, що відсіялися. Ще одна важлива деталь – під час таких занять бійці стріляють не тільки зі зброї, придатної для проведення антитерористичних операцій, а й зі всього, що є в наявності, включаючи кулемет.

Важливий елемент підготовки спецназівця NSG – електронний симулятор. Бійці мають можливість працювати паралельно,

одночасно оцінюючи свої дії. Симулятором є тир завдовжки 400 м, поділений на одинадцять вогневих секторів. На подолання дистанції відводиться трохи більше шести хвилин, за які треба урадити 29 цілей 58-ма пострілами. На кожну ціль дається не більше двох секунд. Як і в СА-Сівському «Будинку вбивць», розміри приміщень та їх планування постійно змінюються, а всі постріли «живі». При цьому часто роль терористів виконують курсанти. Отож спецназівці мають добре постаратися, щоб не поцілитися у своїх друзів.

Діючі бійці NSG використовують для тренувань ще складнішу смугу, яка включає підйом на крутий схил, де відбувається виконання вправи учбової стрільби, що імітує зіткнення з терористами. На її завершення відводиться не більше хвилини і по два постріли на «терориста». Далі – спуск. За цей час снайперські пари повинні встигнути організувати позиції для спостереження й ведення вогню. Далі на штурмову групу чекає подолання «замінованої» ділянки місцевості і штурм об'єкта. Сигналом є постріли снайперів. Причому навчання здійснюється з використанням бойових патронів, в повному бойовому спорядженні.

резарядженням зброї в русі. Наступний етап – відпрацювання тих же вправ у парі, далі – утрюх, і так поки вся мобільна група не виконуватиме норматив. Та й зробити це треба якісно, на результат.

ОТОЧИТИ, ЗАХОПИТИ, РОЗЗБРОЇТИ

Ось уже позаду триденні стрілецькі баталії, відпрацьовано дії під час операцій із затримання правопорушника у приміщенні та пункті пропуску. Від оперативного-розшукових підрозділів надходить інформація: двоє правопорушників перетнули лінію державного кордону і на даний час перебувають у будинку на території одного із прикордонних населених пунктів. Також стало відомо, що вони, можливо, озброєні, мають досвід проходження підготовки у спецпідрозділах та у підривній справі. Як ви вже

зрозуміли, це ввідна, запропонована польськими інструкторами. Учасникам зборів випала чудова можливість акумулювати всі знання та навички, отримані за період тренінгу, і показати все, на що вони здатні.

Отож компонується одразу групи захоплення, підтримки й оточення. Перша відповідає виключно за захоплення правопорушників, група оточення забезпечує безпеку громадян, які можуть бути поряд або просто пе-

ребувати поблизу об'єкта, у якому проводиться операція. Група забезпечення перебуває в готовності підстрахувати будь-яку іншу команду, а також у разі необхідності супроводжувати затриманих. Успішне завершення операції – це ще далеко не завершальний акорд двотижневих зборів.

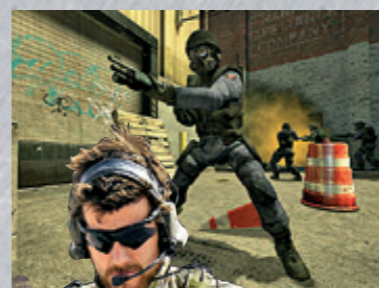
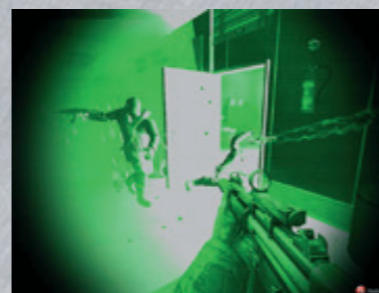
Як і в попередні дні, всі учасники комплексно-практичного завдання зібралися на брифінг. Всі польські інструктори висловили захоплення тією

ПОЛЬСЬКІ ІНСТРУКТОРИ ВИСЛОВЛЮВАЛИ ЗАХОПЛЕННЯ ТІЄЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТА СТАРАННІСТЮ, З ЯКИМИ УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ ПІДХОДИЛИ ДО ВИКОНАННЯ ПОСТАВЛЕНИХ ЗАВДАНЬ.

відповідальністю та старанністю, з якими українські військовослужбовці підходили до виконання поставлених завдань. Загалом принципових зауважень не було. Обговорювалися лише інші варіанти проведення тих чи інших дій під час операції. Після цього слово було надано безпосереднім учасникам спецоперації – як мобільним групам,

SAS

Порядок переміщення патруля британської SAS на марші залежить від таких чинників, як тактична ситуація і характер місцевості, яку необхідно перетнути. Завичай попереду йде провідний розвідник, за ним командир, далі радист, замикає ланцюжок заступник командира. Піші патрулі пересуваються, як правило, одним із трьох способів: колоною, одним і ромбом – залежно від характеру місцевості, видимості та вірогідного віддалення від супротивника. Колона по два (або прямокутник) – це така побудова, яка найбільше підходить для руху вночі. В цьому випадку командир і провідний розвідник діють у парі, а заступник командира патруля і радист йдуть за ними як друга

пара. Побудова у колону по одному є найбільш поширеною. При цьому дистанція між бійцями залежить від характеру місцевості і видимості. Це більше підходить для подолання сильно пересіченої місцевості, лісу та джунглів. Недолік її у тому, що вона надто уразлива для вогню супротивника з фронту. Нарешті, може використовуватися побудова типу ромба, особливо на відкритій місцевості вночі. Вона поєднує кращі характеристики побудови в колону по два і по одному, дозволяючи вести потужний вогонь по фронту, але мало прийнятна для пересування вдень і

зовсім не годиться для сильно пересіченої місцевості. Здатність бійців SAS влучно уражати одиничні цілі на великих відстанях часто є вирішальним чинником, так само, як і вміння відкривати вогонь першими. Крім того, вони застосовують різні прийоми. Ось один із них. Споряджаючи магазин автоматичної рушниці (або пістолета-кулемета) патронами, спочатку вставляють два трасуючі патрони, щоб при веденні вогню вони виявилися останніми. Коли вилетить перший трасер, стрілець знатиме, що пора міняти магазин і що у нього ще є в запасі один патрон. Використання цілого ряду подібних прийомів у поєднанні з умілим застосуванням різноманітної зброї робить бійців SAS справжніми майстрами вогневого бою. Вони завжди перемагають будь-якого супротивника, зокрема добре озброєного, упевненого в собі, такого, що має значну чисельну перевагу. Особовий склад 22-го полку SAS завжди застосовував різні види зброї – від пістолетів до мінометів, важких кулеметів і ручних ракет. Головний принцип – гнучкість: для кожного конкретного завдання підбирається відповідне озброєння. Такий підхід радикально відрізняється від практики звичайних військ. Наприклад, пістолет там традиційно вважають зброєю самооборони, яку приберігають «на крайній випадок». У SAS його часто використовують як основну наступальну зброю.

так і навчальним правопорушником. У невимушеній обстановці кожен зміг проаналізувати свої дії, дії товариша та групи загалом.

Висловивши вдячність українським прикордонникам за старанність і відповідальність, з якими вони підійшли до відпрацювання всіх запропонованих завдань, представники Прикордонної Варти Республіки Польща урочисто

вручили всім учасникам зборів сертифікат, який засвідчує, що військовослужбовці мобільних підрозділів ДПСУ пройшли курс спеціальної вогневої та тактичної підготовки на базі Навчального центру Держприкордонслужби України під керівництвом польських тренерів. Це дасть можливість його власникам у подальшому поділитися набутим досвідом з колегами на кор-

доні, тобто проводити навчання інших військовослужбовців мобільних підрозділів. **К**

ВАЛЕНТИНА ЛАЗАРЧУК,
ФОТО ВАЛЕРІЯ ОЛІЙНИКА

Фото Сергія КОТЕЛЬНИКОВА

ПАСПОРТНІ «ВІЙНИ»

МАНЕВРИ ПРИКОРДОННОГО ФРОНТУ

Нещодавно на вищому державному рівні було прийнято остаточне рішення щодо введення в Україні документів, які містять біометричні дані. І якщо доцільність чіпів, наприклад, у воїнських правах ще обговорюється, то біометричні паспорти для виїзду за кордон – це вже світова практика. Для нашої країни такі документи – новина, тому виникає багато запитань як теоретичних, так і практичних. На жаль, фахових коментарів у ЗМІ недостатньо, переважають емоції. В той же час у прикордонному відомстві є підрозділ, до обов'язків якого входить технічна експертиза документів, що містять біометричні дані. Йдеться про Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України, який, згідно із Законом України «Про судову експертизу», є державною спеціалізованою установою. Його фахівці працюють по всьому периметру українського кордону, а в столиці знаходиться мозковий центр, у якому збирається та концентрується вся інформація про паспорти, способи їх підробки та зразки бланків документів, що передаються по каналах Міністерства закордонних справ України.

Одним словом, експерти Центру знають про сучасні документи майже все, а свої висновки можуть підкріпити конкретними прикладами із власної практики.

Сьогодні наш співрозмовник – начальник Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України підполковник Дмитро ЧЕРЕДНІЧЕНКО.

– Дмитре Костянтиновичу, здається, припущення великого комбінатора, зроблене наприкінці двадцятих років минулого століття, актуальне і по сьогодні. Паспорти підробляти, підробляють і будуть підробляти...

– Так воно й є. Скільки існуватимуть документи, стільки ж будуть і бажанчі їх підробити. Сьогодні це обумовлено насамперед тим, що підробка документів перетворилася на високоприбутковий бізнес, до якого причетні транснаціональні злочинні угруповування. По всьому світу викрадається тисячі бланків закордонних паспортів, у тому числі і не заповнених.

– І яка «ціна питання»?

– У матеріалах кримінальних справ значаться різні суми. На мою думку, все залежить від складності завдання: це може бути тисяча доларів, якщо паспорт «чистий», і 10 тисяч, якщо у ньому вже є візи країн Євросоюзу, кілька віз США, відмітки про перетинання кордонів... До таких документів під час перевірки довіри, я правило, більше.

– Судячи з Ваших слів можна зробити висновок, що судова експертиза та робота з паспортними документами – це не тільки знання у чистому вигляді, а й психологія. Таких фахівців, як-то кажуть, готують поштучно, і не один місяць.

– Так, підхід у цій справі справді дуже серйозний. Експертами державних спеціалізованих установ можуть бути лише фахівці, які мають відповідну вищу юридичну освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли підготовку і отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності. Все це закріплено на

законодавчому рівні. Та цього замало. Щоб стати справжнім фахівцем у своїй справі, необхідна практика роботи на кордоні, стажування, а ще треба мати неабияку психологічну витримку... І шосте чуття також не завадить.

– У яких випадках звертаються до спеціалістів Головного експертно-криміналістичного центру Держприкордонслужби України?

– При здійсненні цілої низки злочинів, таких, зокрема, як підробка документів, фальшування грошових знаків, нелегальна міграція, різні види шахрайства, тероризм, використання злочинними групами різних видів як дійсних, так і підроблених документів, а також засобів їх виготовлення та відтворення. Для встановлення дійсності документів, виявлення джерел їх придбання та виробників проводиться судово-технічна експертиза бланків та

ЩОБ СТАТИ СПРАВЖНІМ ФАХІВЦЕМ У СВОЇЙ СПРАВІ, НЕОБХІДНА ПРАКТИКА РОБОТИ НА КОРДОНІ, СТАЖУВАННЯ, А ЩЕ ТРЕБА МАТИ НЕАБИЯКУ ПСИХОЛОГІЧНУ ВИТРИМКУ... І ШОСТЕ ЧУТТЯ ТАКОЖ НЕ ЗАВАДИТЬ.

Паспорт (фр. passeport, італ. passaporto від лат. passus (рух) і porta (врата) у буквальному перекладі – дозвіл на прохід через міські ворота, у Середні віки – державний документ, який засвідчує особу і громадянство його власника при перетинанні кордонів держав та перебуванні за рубежем. Він означає приналежність до громадянства певної країни та (не обов'язково) підтверджує проживання на її території.

◆
Прийнято вважати, що перша згадка про паспорт наводиться у Старому Заповіті. Так, у Книзі Неемії, завершених близько 443 р. до н. е., є такі слова: «7. І сказав я цареві: Якщо це цареві вгодне, то дав би мені листи до намісників Заріччя, щоб вони давали мені пропуск, аж поки я не дійду до Іудеї, 8. і листа до Асафа, дозорця царевих лісів, щоб він дав мені дерев для воріт фортеці, яка при Божому домі, і для міського муру, і для дому, в якому б мені жити. І дав мені цар, бо рука Бога мого була наді мною». Тут Біблія описує події в Перській імперії часів царя Артаксеркса I, коли його службовець Неемія просить дозволу проїти по Персії до Іудеї і закріпити цей дозвіл у письмовому вигляді, видавши документ, що виконував тоді функції сучасного паспорта.

◆
В Ісламському Халіфаті паспортом служив чек про сплату спеціальних податків: закят – для мусульман, джизья – для не мусульман. Таким чином, подорожувати в інші райони Халіфату дозволялося лише слухняним платникам податків. В принципі аналогічна система застосовується і в багатьох сучасних країнах, коли боржникам обмежують виїзд за кордон за рішенням суду або навіть відкликають паспорт.

◆
Зазвичай вважається, що слово «паспорт» має італійське або французьке походження і є назвою документа для проходження через

морський порт, точніше, через двері або ворота у міській стіні, оскільки французьке *porte* означає саме двері. У Середньовічній Європі подібні документи видавалися місцевою владою мандрівникам і зазвичай містили список міст і селищ, у які їхнім власникам дозволялося в'їзди. Для заходу в порт вони не були потрібні, оскільки він був відкритою для торгівлі зоною, однак необхідні для подорожування сушею і як дозвіл на вхід у місто через міські застави.

Початок паспортизації покладено ще у XV столітті. Це були суворі заходи, які застосовувалися проти бродяг і жебраків. Оскільки останні складали тоді значну частину населення і часто змінювали своє місцеперебування, то мандрівникам, які не хотіли, щоб з ними обходилися як з волоцюгами, належало довести свою благонадійність. З середини XVII ст. паспорт як дозвіл на тимчасову відсутність у місці постійного проживання набуває все більшого значення. Для перешкодження такому явищу, як дезертирство, з'являються військові паспорти (*Militrpass*), а від прибулих із заражених або зачумлених країн вимагали так звані чумні паспорти (*Pestpass*). Згодом з'являються особливі паспорти для євреїв та ремісничих учнів. У той же час запроваджується обов'язок реєстрації паспорта. Вищого розвитку паспортна система досягає в кінці XVIII – на початку XIX ст., головним чином у Франції, де заборонялося будь-куди відлучатися, навіть у межах країни, без отримання відповідного документа. Для політичної поліції вона стала засобом виявлення небезпечних злочинців, особливо ефективним це було проти шпигунів під час тодішніх безперервних війн. Після Наполеонівських війн паспортні вимоги залишилися. Деяке послаблення зробили лише прикордонні зносин, а бідним паспорти видавалися безкоштовно, як безкоштовно проводилася і їх реєстрація (Німеччина та Франція). Багаторічний досвід показав, що обов'язковість паспорта та його реєстрації, з

їх реквізитів, перевіряється відсутність внесення змін, встановлюється первісний зміст та багато чого іншого.

– Як на мене, розібратися у таких тонкощах не так просто. Адже кожна країна намагається якось виділити свої паспорти.

– Так, звичайно, кожна вносить своєрідну родзинку у власні документи, але існують і загальні правила, затверджені Міжнародною організацією цивільної авіації (ІКАО), – розміри, порядок розміщення інформації, мова, якою друкується паспорт, біометричні дані. Все це систематизовано. Так що досвідчений фахівець не розгубиться і зможе професійно «прочитати» документ.

– Відомо, що кожен паспорт має декілька ступенів захисту...

– Практика виділяє три основні ступені захисту паспортів. Перший можна побачити неозброєним оком – це традиційний поліграфічний захист, до якого можна віднести водяні знаки, різноманітні види друку, оптично-змінні елементи. Другий ступінь виявляється за допомогою спеціальних приладів. Це вже робота фахівців. І третій – таємний. Його, як правило, тримають у таємниці експерти країни-виробника. Іншими словами, третім ступенем володіє обмежена кількість осіб.

– Дмитре Костянтиновичу, скільки зразків паспортних документів знаходиться у вашому Центрі?

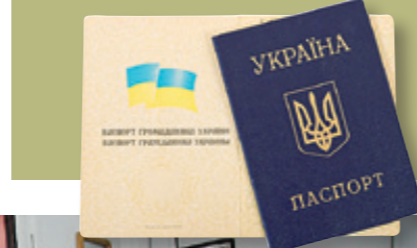
– Трохи більше 1600 бланків, зразків, паспортів зі 115 країн світу. Вони передаються в Адміністрацію Держприкордонслужби Міністерством закордонних справ України. Кожна держава, перед тим як ввести новий паспортний доку-

мент для своїх громадян, має довести це до відома інших країн, передаючи дипломатичними каналами пакет документів, серед яких декілька зразків паспортів, технічне описання, інша інформація.

– Давайте перейдемо до практики. Яке із останніх завдань на проведення експертизи, яку здійснював Центр, Ви вважаєте цікавим у професійному відношенні?

– Нещодавно ми закінчили роботу над паспортом громадянина однієї іноземної держави. Не буде перебільшенням, якщо я скажу, що Центр був поставлений у жорсткі умови, адже ми мали справу з документом іноземця з доволі високим статусом у своїй країні. Експертизу ми повинні були провести у найкоротші терміни. Паспорт мав чимало дата-штампів та в'їзних віз, тобто його власник неодноразово перетинав кордон і, на перший погляд, не викликав жодних підозр. Але ми, незважаючи на певний психологічний тиск, змогли професійно довести, що фото

ЯКІСНО ПЕРЕКЛЕЇТИ ФОТОГРАФІЮ СКЛАДНІШЕ, НІЖ ЗА ДОПОМОГОЮ ДОСТУПНОГО ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ НАДРУКУВАТИ СТОРІНКУ З ПОТРІБНИМ «ФЕЙСОМ».

одного боку, не досягають мети, бо з часом реєстрація перетворилася у просту формальність, з іншого – марно утискувалися мандрівники, більшість з яких була абсолютно благонадійною. А ось злочинці легко могли скористатися як підробленими, так і чужими паспортами. Між тим, паспортна система, обмежуючи свободу пересування людини, водночас затримувала і промисловий розвиток країни. Тому в середині XIX ст. паспортні обмеження у країнах Західної Європи поступово пом'якшуються. У кінці XIX ст. і до початку Першої світової війни паспорт був не потрібний для подорожей по Європі, і перетинання кордонів було простим. Новий етап у розвитку паспортної системи на початку XX ст. зумовила стрімка популяризація залізничного руху. Це значно ускладнило традиційну паспортну систему, відтак від неї довелося відмовитися. В Османській імперії і царській Росії вона збереглася як додаток до системи внутрішніх паспортів, які контролювали переміщення всередині країни. Під час Першої світової війни уряди європейських країн посилюють прикордонний контроль з метою безпеки (захисту від шпигунства) та для управління міграційними потоками кваліфікованої робочої сили. Він зберігся і після Другої світової, ставши рутинною процедурою. У 1920 році Ліга націй провела спеціальну конференцію на тему паспортів і проїзних документів. Принципи паспортної системи були визначені також на наступних конференціях у 1926 і 1927 роках. ООН провела аналогічну конференцію у 1963-му, але про основні принципи глобальної паспортизації домовитися не вдалося.

На початку 80-х за ініціативи ІКАО такі рекомендації були загалом прийняті. Так, був затверджений поліграфічний формат сучасного паспорта – це був багатосторінковий буклет розміром 88,0x125,0 мм.

З 1 квітня 2010 року держави починають видавати тільки машинозчитувальні паспорти, що містять біометричні та інші дані – відомості про візи, цифрове фотографічне зображення обличчя, відбитків пальців і/або зображення райдужної оболонки ока, що зберігаються на кристали безконтактної інтегральної схеми.

у паспорті переклеєне. Документ виявився підробленим!

– Мені здається, що підробити надруковану на сторінці фотографію набагато складніше, ніж просто переклеїти...

– Я б не погодився з таким висновком. Якісно переклеїти фотографію складніше, ніж за допомогою доступного високотехнологічного обладнання надрукувати сторінку з потрібним «фейсом». Наприклад, така країна, як Ізраїль, з його високими вимогами до питань безпеки держави взагалі та кожного громадянина зокрема, використовує паспорти із вклеєними фотографіями.

– Побувала версія, що паспорт громадянина України для виїзду за кордон, у який вклеювали фото та покривали його захисною плівкою, достатньо покласти на ніч у морозильну камеру, щоб зранку акуратно зняти плівку, переклеїти фото і повернути плівку назад. Це справді можливо?

– Байки!.. Тут ні один побутовий холодильничек не впорався б. Це поперше. А по-друге, повернути якісно плівку на місце з новим фото просто неможливо. Інспектор на кордоні візуально, неозброєним, як-то кажуть, роком помітив би підміну. Це був якісний захист на той час.

– А як можна охарактеризувати ступінь захисту вітчизняних українських паспортів? Їх складно підробити?

– Вітчизняний паспорт мав добру якість захисту. До речі, з українським паспортом, як документом, пов'язана одна резонансна подія. Всі ми пам'ятаємо Роберта Флетчера, якого заарештували у 2008 році за шахрайство. Так ось, цей американський пан при-мудрився свого часу «зробити» собі пас-

НА СЬГОДНІ ІНФОРМАЦІЮ, ЯКА ВНЕСЕНА В БІОМЕТРИЧНИЙ ПАСПОРТ, ПІДРОБИТИ НЕМОЖЛИВО. ЦЕ СПРАВДІ ДІЄВИЙ ЗАХИСТ ПРОТИ КРИМІНАЛУ, ТЕРОРИЗМУ ТА ІНШИХ ПРОТИПРАВНИХ ПРОЯВІВ.

порт громадянина України для виїзду за кордон. Причому вперше у нашій практиці був підроблений не якийсь окремий елемент – фото, біографічні дані, печатка чи підпис, а повністю замінена сторінка. І зроблено це було досить професійно.

– Незабаром громадянам України видаватимуть паспорти з біометричними даними. На такі документи нині переходить увесь світ. Фахівці стверджують, що такий паспорт – це беззаперечний аргумент проти підробок. Це насправді так?

«Паспорта граждан Мира» периодически «з'являються» на вітчизняних пунктах пропуску, але вони не мають жодної юридичної сили. Безпечні громадяни, повіривши рекламі, купують ці псевдодокументи за чималі гроші та сміливо подають їх у якості дійсних документів під час проходження паспортного контролю.

За неофіційними даними ці паспорти визнають шість держав світу: Буркіна Фасо, Еквадор, Танзанія, Мавританія, Того та Замбія. А заснували організацію, яка видає «Паспорт громадянина Мира», після Другої світової війни актор Бродвейського театру та колишній військовий льотчик.

– Якщо порівняти паспорт європейця і африканця, різниця, напевно, буде доволі відчутною. Адже високий рівень розвитку країни не дозволяє друкувати паспорти низької якості.

– Я не можу з цим погодитися. Не існує прямої залежності від рівня розвитку країни та захищеності її паспортних документів. Іноді паспорт африканської чи азійської країни оформлений і захищений не гірше, ніж документ європейця. Ви, бачу, здивовані?.. Справа в тому, що деякі високорозвинені країни, де гостро стоїть проблема незаконної міграції, беруть на себе витрати з виготовлення паспортів менш розвинутих держав. Робиться це, як правило, через спеціальні фонди. І це не марнотратство. Все просто: таким шляхом вони ставлять своєрідний бар'єр, аби зменшити загрозу з країн міграційного ризику. Злочинця чи мігранта на кордоні значно легше виявити за допомогою технологічного обладнання, ніж потім, розшукуючи його на своїй території і витрачаючи чимало людських та матеріальних ресурсів.

НЕ ІСНУЄ ПРЯМОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РІВНЯ РОЗВИТКУ КРАЇНИ ТА ЗАХИЩЕНОСТІ ЇЇ ПАСПОРТНИХ ДОКУМЕНТІВ. ІНОДІ ПАСПОРТ АФРИКАНСЬКОЇ ЧИ АЗІЙСЬКОЇ КРАЇНИ ОФОРМЛЕНИЙ І ЗАХИЩЕНИЙ НЕ ГІРШЕ, НІЖ ДОКУМЕНТ ЄВРОПЕЙЦЯ.

– Дмитре Костянтиновичу, враховуючи Ваш чималий досвід роботи, скажіть, який паспортний документ вирізняється серед інших або має своєрідну родзинку?

– Нещодавно нам по офіційних каналах надійшов паспорт, який Швеція поступово впроваджує для своїх громадян. Без перебільшення – це унікальний документ! У ньому зосереджені передові новації, найсучасніші друкарські та інші технології. Тільки фотографій власника у паспорті цілих п'ять!.. Одна містить кодовану інформацію, яку можна побачити, тільки якщо розглядати її через декодуючу лінзу. А ще є чіп з біометричними да-

ними, вшитий в обкладинку. Підrobка такого документа «потягне» стільки матеріальних вкладень, що легше просто відмовитися від протиправного задуму.

– Ще одне цікаве питання. У роки Великої Вітчизняної контррозвідка виявляла шпигунів, яких готували на території Німеччини, за допомогою скріпки у військовому квитку. Німці виготовляли її з нержавійки, в той час як справжні документи скріплювалися звичайною, яка згодом починала іржавіти. Такий собі своєрідний чіп з біометричними даними...

– Якщо провести своєрідну часову аналогію, то порівняння має право на існування. Пригадує ще одну тенденцію зі своєї практики. І пов'язана вона також з документами, які виготовляли німці. Свого часу в німецьких паспортах фотографії кріпилися до сторінки за допомогою двох пістонів. Їхні відбитки залишалися на протилежній сторінці у вигляді невеликих вм'ятин. «Умільці» намагалися замінити фото, закріпивши його, як і належить, за допомогою пістонів. І якщо вони не співпадали із вм'ятиною на протилежній сторінці – перед вами була фальшивка у вигляді заміни фотокартки власника. А виготовити підrobку ідеально було майже неможливо.

– Періодично у засобах масової інформації з'являються повідомлення про виявлення на кордоні паспорта «громадянина світу». Складається враження, що наші співвітчизники просто «ведуться» на подібні рекламні трюки...

– З точки зору бізнесу, паспорт «громадянина світу» – гарна задумка. Коли читаєш пояснення власників таких «документів», то бачиш майже одне й те саме: побачив рекламу, дізнався від друзів і вирішив придбати й собі... Нічого особливого в цьому паспорті немає: папір з водяними знаками, кілька мов, на яких викладені стандартні дані... Але магічне бажання мати ще один документ робить дива і люди, не замислюючись, віддають як мінімум сто доларів за таку іграшку. До речі, крім паспорта «громадянина світу» у нашому архіві є паспорти країн Нової Гранади, Британського Гондурасу, Дипломатичний паспорт Ордена Святого Іоанна Єрусалимського, Лицарів Родоса та Мальти Єкуменічних, Князівства Нова утопія, Республіки Конч. Не намагайтеся досліджувати мапу світу: таких країн просто не існує. Спритність рук – і ніякого шахрайства... К

Бесіду вів Андрій КУЧЕРОВ

РЕЗУЛЬТАТИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ у 2011–2012 роках

Протягом 2011 року в Головному центрі було виконано 46 експертиз та експертних досліджень паспортних документів, а саме:

- 19** судових експертиз, призначених по кримінальних справах, порушених за ознаками складу злочину, передбаченого ч. 4 ст. 358 Кримінального кодексу України (використання завідомо підроблених документів);
- 5** судових експертиз, призначених по кримінальних справах, порушених за ознаками складу злочинів, передбачених ст. 332 Кримінального кодексу України (незаконне переправлення осіб через державний кордон);
- 1** судова експертиза, призначена по кримінальній справі, порушеній за ознаками складу злочину, передбаченого ч. 4 ст. 190 Кримінального кодексу України (шахрайство, вчинене в особливо великих розмірах або організованою групою);
- 21** експертне дослідження за дорученням органів охорони державного кордону (у тому числі для вирішення питання про порушення адміністративної чи кримінальної справи).

За постановами слідчих підрозділів органів Міністерства внутрішніх справ та Служби безпеки України проведено шість судових експертиз. Протягом поточного року досліджувалися паспорти громадян Азербайджану, Бельгії, Болгарії, Великобританії, Вірменії, Естонії, Ізраїлю, Латвії, Литви, Молдови, Росії, Румунії, України, Фінляндії, Франції та Чеської Республіки. Основним способом підrobки документів була заміна сторінки даних. Станом на 1 вересня 2012 року в Головному центрі проведено 53 експертизи та експертних досліджень паспортних документів (за аналогічний період 2011 року – 33), а саме:

- 20** судових експертиз, призначених по кримінальних справах, порушених за ознаками складу злочину, передбаченого ч. 4 ст. 358 Кримінального кодексу України (використання завідомо підроблених документів);
- 7** судових експертиз, призначених по кримінальних справах, порушених за ознаками складу злочинів, передбачених ст. 332 Кримінального кодексу України (незаконне переправлення осіб через державний кордон);
- 26** експертних досліджень за дорученням органів охорони державного кордону (у тому числі для вирішення питання про порушення адміністративної чи кримінальної справи).

За постановами слідчих підрозділів органів Міністерства внутрішніх справ та Служби безпеки України проведено сім судових експертиз. На дослідження надходили паспорти громадян Бельгії, Болгарії, Бразилії, Великобританії, Вірменії, Грузії, Естонії, Ізраїлю, Іраку, Ірландії, Камеруну, Молдови, Росії, Словаччини, України, Франції, Швеції, України. Основним способом підrobки документів залишається заміна сторінки даних в паспортних документах та повна підrobка документа.

ГАРАНТІЯ РЕПУТАЦІЇ

Ще декілька років тому переважна більшість працездатної молоді дивилася на таку пропозицію доволі зверхньо, адже робота у приватній компанії на посаді звичайного менеджера видавалася прибутковішою й цікавішою. Натомість служба за контрактом у правоохоронній структурі асоціювалася з чимось нудним і безглуздим, а іноді навіть смішним чи надто небезпечним, як показують у деяких сучасних серіалах. Певні корективи у розуміння реальності вніс час та фінансова ситуація у країні. Приватні компанії істотно скоротили штати своїх працівників, при цьому не підвищивши заробітну плату тим, хто залишився. А ось правоохоронні структури демонструють стабільність, покращення соціальних гарантій і навіть регулярне збільшення грошового забезпечення персоналу. З огляду на це дедалі більше громадян схиляються саме до варіанту служби за контрактом.

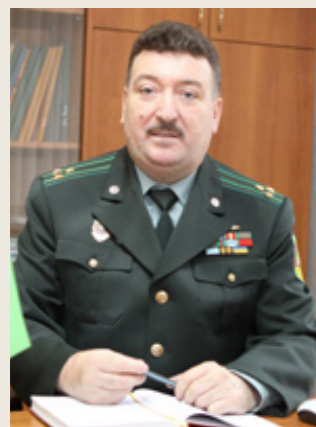
Зважаючи на підвищений інтерес до роботи у правоохоронних структурах, держава повинна дбати, аби люди, які йдуть до неї на службу, не мали хибних намірів та не дискредитували органи влади перед громадськістю. Як результат – ретельність добору кандидатів істотно підвищилася. Правовим підґрунтям цього став Указ Президента України № 33/2012 «Про порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад,

пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування».

Наскільки складніше тепер вступити на службу за контрактом та за якими критеріями здійснюється спецперевірка, ми вирішили поцікавитися у співробітників Окремого регіонального центру комплектування Держприкордонслужби України у місті Києві.

Як розповідає начальник ОРЦК полковник Валерій Шульга, з початку поточного року центр вніс корективи до порядку своєї роботи, що стосується

власне організації процесу спеціальної перевірки, якій тепер підлягають: відомості щодо притягнення особи до кримінальної відповідальності, у тому числі за корупційні правопорушення, наявності судимості, її зняття, погашення; адміністративних стягнень за корупційні правопорушення; достовірності відомостей, зазначених у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік; наявності корпоративних прав, освіти, наукового ступеня, вче-

**НАЧАЛЬНИК ОКРЕМОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ КОМПЛЕКТУВАННЯ М. КИЇВ
ПОЛКОВНИК ВАЛЕРІЙ ШУЛЬГА:**

– У разі встановлення за результатами спеціальної перевірки факту подання кандидатом неправдивих відомостей Держприкордонслужба, відмовляє такому кандидату у призначенні на посаду та протягом трьох робочих днів з дня надходження відповідної інформації повідомляє про виявлений факт правоохоронним органам для реагування в установленому законом порядку. Щоправда, кандидат, відносно якого проведена спеціальна перевірка, має право на ознайомлення з довідкою про результати спеціальної перевірки. У разі його незгоди з результатами перевірки він може подати свої зауваження у письмовій формі до відповідного органу. До того ж, рішення про відмову кандидату у призначенні на посаду за результатами спецперевірки може бути оскаржено до суду. Що ж стосується безпосередньо органів, які проводили спеціальну перевірку, то у разі надходження від кандидата скарги стосовно її результатів, вони надають письмову відповідь протягом десяти днів.

**НАЧАЛЬНИК КЛІНІКИ АМБУЛАТОРНО-ПОЛІКЛІНІЧНОЇ ДОПОМОГИ — НАЧАЛЬНИК ПОЛІКЛІНІЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО КЛІНІЧНОГО ГОСПІТАЛЮ ДПСУ
МАЙОР МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ ОЛЕГ КОВАЛЬ:**

– Одним із найважливіших аспектів добору персоналу на службу за контрактом у Державній прикордонній службі є перевірка стану здоров'я особи, яка претендує на зайняття відповідної посади. Сьогодні ми отримуємо додаткові гарантії того, що людина зможе безперешкодно виконувати свої функціональні обов'язки. Для цього на кожного майбутнього контрактника заводиться карта спецперевірки про стан здоров'я. Після обстеження всіма передбаченими лікарями нашого відділення ця карта заповнюється та видається на руки даній особі. В подальшому вона використовується для оформлення відповідного запиту до Міністерства охорони здоров'я.

ного звання, підвищення кваліфікації, громадянства, стану здоров'я.

Власне перевірка проводиться Міністерством внутрішніх справ, Міністерством юстиції, Державною податковою службою, Міністерством охорони здоров'я, Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, а також Державною міграційною службою України – щодо відомостей про громадянство.

Якщо бажачий вступити на службу за контрактом впевнений у відсутності проблем за будь-яким із напрямів спецперевірки, то зайвих клопотів, окрім потреби зробити декілька копій документів, нова процедура йому не завдасть, адже людині не доведеться «оббивати пороги» держструктур. Відповідні за-

пити готують та надсилають самі центри комплектування, до того ж, інформація про результати спеціальної перевірки та наявність даних, що перешкоджають зайняттю кандидатом посади, подається відповідному органу, який надіслав запит, не пізніше семи днів з дня його надходження.

Як показує практика роботи в умовах підвищеної уваги до кандидатів для вступу на службу за контрактом, навіть запровадження таких запобіжних заходів на рівні держави не зменшує кількість бажачих стати на захист державних рубежів Батьківщини. Відтак станом на кінець жовтня – початок листопада поточного року лише Київським Окремим центром комплектування з числа

Протягом поточного року Київським Окремим центром комплектування з числа охопленої аудиторії у понад 1200 осіб відібрано близько 270 кандидатів, з них 122 вже прийнято на службу за контрактом. Остання цифра складає більше 42% загального показника добору персоналу у Державній прикордонній службі України.

охопленої аудиторії у понад 1200 осіб відібрано близько 270 кандидатів, з них 122 вже прийнято на службу за контрактом. До речі, остання цифра складає більше 42% загального показника добору персоналу у Держприкордонслужбі.

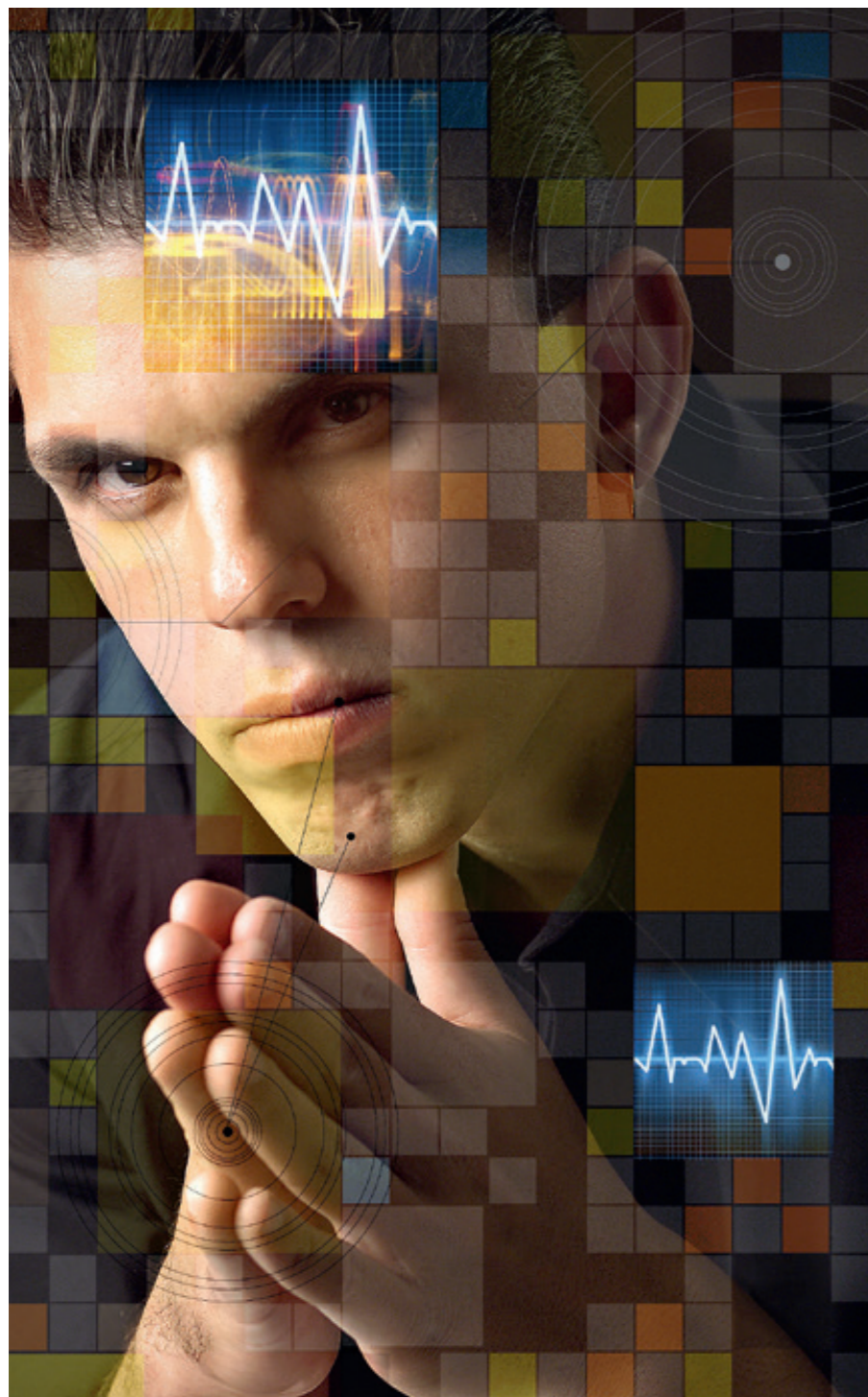
Як і будь-які інші структурні підрозділи прикордонного відомства, центри комплектування складають певні плани роботи та прогнозують її результативність, відтак на сьогодні, аналізуючи

прогнозовані показники, ми бачимо чітку тенденцію до їх перевиконання. Тож залишається висловити сподівання, що люди, які виявили бажання служити українському народові, доведуть на ділі свою невідкупність, тим самим посиливши стабільність держави, яка подбає про добробут своїх громадян. **К**

ІВАН МАЛЯР,
ФОТО ДМИТРА СЛИВНОГО

ПСИХОЛОГІЯ БРЕХНІ ПРИКОРДОННА ПРАКТИКА

Комфорт & Дискомфорт

Як уже зазначалося у попередній публікації, робота прикордонників часто пов'язана з аналізом поведінки людини. Розпізнати брехню буває не просто, особливо якщо перед вами – професіонал. Але знання і свідоме відстеження сигналів, які не контролюються свідомістю людини, допомагають без особливих зусиль виявляти її. Важливо знати, що наш мозок контролює всі елементи поведінки – як свідомі, так і підсвідомі, проте реагує на інформацію, що надходить ззовні, рефлекторно і миттєво. Це дає можливість відстежити та розшифрувати емоційний стан і бажання людини за фізичними проявами її рухів та міміки. Адже коли ми переживаємо певні почуття, мозок своїми сигналами впливає на нашу невербальну поведінку, яка віддзеркалює наше переживання. Саме тому варто навчитися розпізнавати у поведінці людини типові ознаки комфорту і дискомфорту та використовувати їх для оцінювання почуттів, думок і намірів осіб, з якими прикордонник спілкується під час виконання своїх службових обов'язків.

Слід знати, що коли людина почувається комфортно, її психофізіологічне благополуччя проявляється через невербальні сигнали задоволення та впевненості. У разі дискомфорту її поведінка змінюється і тіло починає демонструвати ознаки стресу чи невпевненості, які поєднуються із заспокійливими жестами. Людина робить їх підсвідомо і не владна контролювати. Чим комфортніше вона почувається під час спілкування, тим легше побачити критичні невербальні сигнали дискомфорту, пов'язані з брехнею. Тому дуже важливо створити максимально комфортні умови на початковій стадії спілкування. Доки людина не відчуває загрози, виявити її психологічний стан через поведінку значно простіше. Зупинимося на найбільш поширених сигналах, що свідчать про психологічний дискомфорт, та жестах, якими вона намагається повернути собі впевненість, спокій і комфорт.

До найбільш поширених жестів заспокійливої поведінки можна віднести дотик до нагрудної ямки чи перенісся, облизування губ, погладжування ніг однією або обома руками, якщо людина сидить, – це свідчать про дискомфорт, страх, занепокоєння.

Характерними проявами неспокою та дискомфорту є гра з волоссям, провітрювання коміра, регулярне позіхання, насвистування, постукування пальцями або олівцем. Потирання лоба свідчить про дискомфорт, внутрішню боротьбу, погладжування шиї – про сумніви та незахищеність.

Якщо людина торкається руками щік чи обличчя, вона намагається втамувати нервозність, роздратування, заклопотаність, надуваючи щоки – зняти стрес, що є сигналом про уникнення небезпеки. Поправляння краватки свідчить про невпевненість, дискомфорт, відтягування або масаж мочки вуха – про занепокоєність і нервозність, погладжування обличчя чи бороди – про занепокоєння та обмірковування проблемного питання.

Чоловіки частіше торкаються (почісують) обличчя і шию, а жінки – шию, передпліччя, волосся, одяг та прикраси. Про спробу заспокоїтися свідчать також жування гумки, куріння, маніпулювання з предметами – ручкою, олівцем, помадою, годинником тощо.

Доторкання до шиї або її погладжування – один із найбільш багатозначних і поширених сигналів, який людина використовує у стресових ситуаціях. Так, жінки, щоб заспокоїтися, часто торкаються або прикривають рукою нагрудну ямку. Надгрудина, або яремна, ямка – це заглиблення у нижній частині передньої поверхні шиї над яремним вирізом груднини, обмежене з боків грудинно-ключично-соскоподібними м'язами. Якщо жінка торкається цієї частини шиї та/або прикриває її рукою, то, скоріше за все, вона відчуває стрес, загрозу, дискомфорт, незахищеність або страх, який може бути пов'язаний з необхідністю говорити неправду чи приховати важливу інформацію.

Розглянемо такий приклад. Під час проходження прикордонного контролю на запитання «Ви перевозите заборонені товари?» людина повторює слова «заборонені товари!», торкається надгрудної ямки і відповідає: «Ні, не перевозжу». По-перше, дублювання запитання є ознакою брехні, про що ми вже розповідали, по-друге, жест, за допомогою якого людина намагається себе заспокоїти, свідчить про її стресовий психічний стан, який, скоріше за все, пов'язаний з необхідністю говорити неправду і страхом викриття.

Як уже зазначалося у попередній статті, зафіксувати один із можливих проявів стресу замало. Необхідно впевнитися у тому, що стресовий стан людини

Визначайте базову модель такої поведінки. Це допоможе помітити збільшення інтенсивності заспокійливих жестів і відреагувати на них. Здатність пов'язувати її прояви з конкретними чинниками, які викликають стрес, сприятиме кращому розумінню причин тих чи інших дій.

Коли ви бачите, що людина використовує заспокійливий жест, запитайте себе: «Що змушує її це робити?» Збираючи невербальну інформацію, можна з'ясувати, що саме викликає дискомфорт. За певних обставин, коли вам необхідно краще зрозуміти думки і наміри людини, ви можете самі спровокувати у неї стрес і спостерігати за її жестами.

“

пов'язаний саме із запитаннями, які ставить прикордонник. Для цього слід продовжити бесіду в тому ж напрямі, наприклад, запитати: «Можливо, хтось із ваших супутників перевозить щось заборонене?» Якщо під час відповіді людина знову торкнеться або ж покладе руку на надгрудну ямку, можна бути впевненим, що вона говорить неправду і ця брехня стосується саме перевезення заборонених предметів, речей, грошей тощо.

Для розуміння психологічних причин конкретної поведінки людини прикордоннику необхідно намагатися розглядати її у сукупності слів, жестів, міміки, мимовільних реакцій і оцінювати це у контексті правдивості відповідей на запитання. Слід пам'ятати, що поведінка особи, з якою ви спілкуєтесь, багато в чому залежить від вашого поводження – відстані до співрозмовника, інтонації і тембру вашого голосу, погляду. Так, доведено, що порушення особистого простору людини, демонстрація підозрливості, погляд скоса або запитання, поставлене прокурорським тоном, – негативно впливають на атмосферу співбесіди.

Наостанок дамо кілька порад.

Звертайте увагу на форми заспокійливої поведінки у момент їх прояву. Якщо людина виказує їх, скоріше за все, цьому передувало якесь потрясіння, яке й викликало таку реакцію. Якщо приділяти увагу пошуку цих сигналів тіла, то з часом можна навчитися без зайвих зусиль розпізнавати їх у процесі взаємодії з іншими людьми.

У РАЗІ ДИСКОНФОРТУ ТІЛО ПОЧИНАЄ ДЕМОНСТРУВАТИ ОЗНАКИ СТРЕСУ ЧИ НЕВПЕВНЕНОСТІ, ЯКІ ПОЄДНУЮТЬСЯ ІЗ ЗАСПОКІЙЛИВИМИ ЖЕСТАМИ. ЛЮДИНА РОБИТЬ ЇХ ПІДСВІДОМО І НЕ ВЛАДНА КОНТРОЛЮВАТИ.

Майте на увазі – чим сильніший стрес чи дискомфорт, тим більша вірогідність прояву ознак заспокійливої поведінки. При цьому людина частіше торкається обличчя або шиї.

Отже, аналіз відповідей особи на запитання прикордонника, поєднаний із спостереженням за її рухами та іншими ознаками стресу, дозволяє достатньо точно оцінити ступінь комфорту чи дискомфорту її стану у даний момент і зробити висновок щодо її відвертості. К

Підготували
кандидат психологічних наук,
доцент Дмитро КАРПІЛЯНСЬКИЙ,
кандидат технічних наук Юлія МИСЮК

Холодного осіннього ранку, після 70 років забуття, його амбразури знову спалахнули кулеметним вогнем. 2 листопада 2012 року з нагоди 69-ї річниці визволення Києва від німецько-фашистських загарбників Міжнародна асоціація дослідників фортифікації «Цитадель» та Чабанівська селищна рада провели урочисте відкриття музею у відновленому «ДОТ № 186 Київського укріпленого району».

ВІДРОДЖЕНИЙ ВИХОВУВАТИ ПАТРІОТИЗМ

ДОТ № 186

Довкола нього вже давно зведено кілька житлових будинків, спортивний та дитячий майданчики, зрештою, до нього просто звикли і перестали помічати. А дарма, адже він є частиною величної історії боротьби нашого народу за визволення рідної землі від гітлерівської навали. З 11 липня по 19 вересня 1941-го тривала Київська стратегічна оборонна операція. Гітлерівцям не вдалося миттєво захопити українську столицю. Її захисники вистояли понад два місяці у нерівній боротьбі з ворогом.

У 30-х роках минулого століття вздовж правого берега річки Ірпінь, повз села Білогородка, Тарасівка, Юрівка, Віта Поштова, Чабани, Ходосівка, аж до самого Дніпра був споруджений 85-кілометровий укріп район.

Усього 250 ДОТів, з них 183 – кулеметних, 3 – артилерійських, 20 – гарматних та 6 – спостережних. Природною перешкодою стала заболочена заплава завширшки з кілометр. На початку липня 1941-го понад 160 тисяч місцевих мешканців готувалися зустріти ворога: між бункерами були прокопані численні протитанкові рови, натягнуті колючі драти, заміновані поля, перекрита дамба річки біля села Демидова так, що вода піднялася майже на два метри. На глибині 47 метрів обладнали гвинтовими сходами, ліфтами та санвузлами потужну телефонну станцію, яка з'єднала 30 підземних командних пунктів.

Сьогодні важко уявити масштаб випробувань, які випали на долю

того покоління. Чи не найкращою можливістю відновити ті пам'ятні події стала театралізована військова реконструкція, проведена за сценарієм одного із днів реальної історії ДОТу № 186 учасниками воєнно-історичного клубу «Червона зірка». За легендою два радянських розвідники беруть у полон німецького офіцера, у якого знаходять карту наступу противника на даній ділянці укріп району. Бійці поспіхом займають оборону, адже гітлерівці вже зовсім близько. В ході короткотривалої атаки противник наближається впритул до ДОТу. Використовуючи димові шашки, вогнемет та вибухівку, ворог намагається змусити кулеметні розрахунки здатися. Один із солдатів, отримавши контузію та опіки, у стані

**ГОЛОВА МІЖНАРОДНОЇ
АСОЦІАЦІЇ ДОСЛІДНИКІВ
ФОРТИФІКАЦІЇ «ЦИТАДЕЛЬ»
ПАВЛО НЕТЬОСОВ:**

Починаючи з 2008 року ми робимо все для того, щоб привернути увагу громадськості до цих об'єктів. П'ять років тому «Цитадель» спільно з «Червоною зіркою» проводила реконструкцію на базі 401 ДОТу в Білогородці, 2009-го – на базі відновленого 205 ДОТу, 2010-го – спільно з кількома загонами пошуковців ми відкривали ДОТ № 204 у Юрівці, 2011-го – на Віті Поштової ДОТ № 180. 2012 рік не став виключенням, сьогодні ми відкриваємо 186-й. Мета нашої організації – реставрувати щороку хоча б по одному ДОТу. На сьогодні зафіксовано 250 довготривалих вогневих точок, тож у найближчі 250 років без роботи ми не залишимося... Звичайно, якщо громадськість долуча-

тиметься до цієї справи, ми робитимемо її значно швидше. Зрештою вся ця робота виконується в рамках проекту «Поєслави», започаткованого ще у 60–80-х роках колишнім воєнним комісаром Київського укріп району Іларіоном Федоровичем Євдокимовим. Саме завдяки його старанням сьогодні ми маємо можливість використовувати зібрану інформацію і доносити її до громадськості у такий спосіб. Завдяки цим матеріалам ми знайшли родичів комбата Кіпаренка, які, власне, й надали інформацію та фотокартку, представлені сьогодні в експозиції ДОТу. Ми продовжимо працювати в цьому напрямі, адже кожен наступний ДОТ це не лише реставрація самої споруди, а й величезний масив інформації, яка обробляється для найточнішого відновлення історії укріп району та людей, які героїчно захищали свою землю.

Одним із головних завдань, які ми ставимо перед собою, є патріотичне виховання підростаючих поколінь. Звичайно ж, найкращий спосіб його реалізації – проведення екскурсій. За телефонами, вказаними на нашому сайті та на інформаційних стендах безпосередньо біля відновлених ДОТів, до нас звертаються люди, які організують транспортування екскурсійних груп, а ми зі свого боку безкоштовно надаємо екскурсовода, який забезпечить проведення заходу та надасть максимум інформації про ту чи іншу пам'ятку минулої війни.

Капітан Кіпаренко І.Є.

Архивное фото советского ДОТа, замаскированного под хозяйственную постройку. Лето 1941 года

28-Й КУЛЕМЕТНИЙ БАТАЛЬЙОН ПІД КОМАНДУВАННЯМ КАПІТАНА ІВАНА КІПАРЕНКА ПРИЙНЯВ НА СЕБЕ ОСНОВНИЙ УДАР У СЕРПНЕВИХ БОЯХ ЗА КИЇВ.

ДОТ № 186

(Рос. Долговременная огневая точка № 186)

Збудований 1930 року, він є однією із 250 довготривалих фортифікаційних споруд Київського укріпленого району (КиУР), що охоплює місто півколом завдовжки 85 км.

Клас стійкості – М1 (розрахований на пряме влучання гаубичного снаряда калібру 203 мм), товщина перекриття – 1,2 м, товщина стін – 1,5 м. Одноповерховий, має чотири амбразури з додатковою амбразурою прострілу тилу.

Озброєння – чотири станкові кулемети «Максим» та один ручний кулемет ДП.

Боєкомплект – 90 тис. патронів калібру 7,62 мм.

Гарнізон – 10-15 чоловік.

Тип маскування – господарська будівля.

У 1934 році входив до 7-го батальйонного району оборони КиУР, у 1941-му – до складу опорного пункту «Крим». Його займала 4-та рота 28-го окремого кулеметного батальйону під командуванням капітана Кіпаренка Івана Євсейовича.

шоку залишає фортифікаційну споруду і одразу ж потрапляє під розстріл. У цей час, скориставшись моментом, радянські солдати, які змушені були відступити, починають контратаку і відтісняють ворога, тим самим врятувавши своїх бойових товаришів від вірної загибелі. Так ще одна спроба фашистів прорвати Київський укріпрайон закінчилася поразкою.

28-й кулеметний батальйон під командуванням капітана Івана Кіпаренка прийняв на себе основний удар у серпневих боях за Київ. Більше половини особового складу загинуло. Лише 19 вересня, отримавши наказ, батальйон підірвав ті ДОТи, які можна було підірвати, демонтував обладнання та озброєння і разом з іншими частинами 37-ї армії, яка обороняла Київ, залишив місто.

Нині пам'ять про відважних бійців увічнена в матеріалах музею, з якими можуть ознайомитися всі його відвідувачі. До речі, серед присутніх на урочистостях з нагоди відкриття ДОТ № 186 було чимало школярів, які із захопленням спостерігали за воєнно-історичною реконструкцією. Хлопчаки наввипередки збирали щойно відстріляні гільзи холостих патронів, а дівчата підспівували фронтові пісні, які звучали в музичному оформленні постановки.

Одним із яскравих епізодів свята стала церемонія прийняття присяги юного пошуковця учнями середньої школи № 239. А по завершенні офіційної частини відкриття всі бажаючі мали можливість оглянути ДОТ зсередини. Відтепер він увійде до екскурсійного маршруту по відновлених спорудах КиУРу і слугуватиме для патріотичного виховання молоді й популяризації величної вітчизняної історії. **к**

ДМИТРО СЛИВНИЙ,
ФОТО АВТОРА

«ПОДАРУЙ СВЯТО»

28 жовтня прикордонники Окремого контрольно-пропускного пункту «Київ», які несуть службу в аеропортах Борисполя, Жулян, Гостомеля, Черкас, Київському річковому порту та на залізничній станції «Київ-пасажирський», відсвяткували 68-му річницю своєї частини. В рамках святкових заходів вартові кордону провели благодійну акцію під назвою «Подаруй свято», метою якої було надання допомоги дітям, що потребують батьківської опіки.

Прикордонники організували для вихованців дитячих притулків Бориспільського району Київщини екскурсію до музею ОКПП «Київ», аеропорту «Бориспіль», на виставку зброї, а ще приготували для них речі та іграшки, придбані на власні кошти. Такий захід керівництво ОКПП «Київ» організувало вперше, та є надія, що це стане початком доброї традиції. Адже патріотичне виховання – ажлива складова підготовки майбутніх захисників Вітчизни, яким належить розвивати прикордонні традиції та авторитет Української держави в службі з охорони рубежів.

Частина радо відкрила двері перед своїми маленькими гостями, зустріла їх солодощами та демонстрацією фільму про вартових кордону. Малеча мала можливість дізнатися, як прикордонники несуть службу, побувати у найбільшому столичному терміналі, зазирнути в кабіну паспортного контролю і навіть «нелегально перетнути кордон», аби здійснити одну із найзаповітніших мрій – поспостерігати, як з летища здійснюються в небо літаки. Невгамовні «чомучки» були вражені масштабністю аеропорту, а прикордонники у військовій формі сприймалися ними як справжні супергерої відомих кінострічок. А скільки захвату викликало відвідання тиру! Адже можна було доторкнутися до справжнього автомата чи пістолета. Крім того, їм показали, як працюють кінологи зі службовими собаками. Особливо сподобалося дітям показове тренування. Таке вони могли побачити лише на екрані телевізора. А ще цікаво для них

виявилася історія частини, адже тут проходило службу чимало легендарних особистостей, зокрема колишній президент Грузії Михайло Саакашвілі. Незважаючи на негоду, діти були задоволені – із захопленням ділилися враженнями від побаченого та позували для фото. Вони отримали можливість познайомитися з такою цікавою професією, як охорона рубежів своєї країни. Багато дітлахів, напевно, маритиме нею у снах, і не виключено, що саме її дехто з них обере у майбутньому.

Як зазначив начальник Окремого контрольно-пропускного пункту «Київ» Сергій Мул, підростаюче покоління має знати, що будь-яка країна починається з кордонів, і їм варто вчитися на прикладі «зелених кашкетів» відповідальності, пильності та мужності.

А повчитися у персоналу ОКПП «Київ» є чому. За дев'ять місяців поточного року прикордонниками цієї частини пропущено через державний кордон більше 6 млн осіб, понад 70 тис. транспортних засобів, припинено 13 випадків правопорушень, за якими порушено кримінальні справи (з них 5 за ст. 332 та 8 за ч. 3 ст. 358 КК України), накладено штрафів за скоєні адміністративні правопорушення на суму, що перевищує 11 млн 250 тис. гривень. Виявлено також близько ста підроблених паспортних документів, затримано 57 незаконних мігрантів та відмовлено в пропуску 535 потенційним представникам цієї категорії, виявлено та вилучено товарів на суму понад 3 млн гривень.

Підготувала ЯНА КОВИЧ,
ФОТО АНТОНА ЛИСЕНКА

ПРИКОРДОННІ СНАЙПЕРИ

БУЛИ Б ЛЕГЕНДОЮ, ЯКБИ НЕ ФАКТИ

З першого дня створення прикордонних військ при підготовці особового складу особлива увага приділялася володінню стрілецькою зброєю. Це було продиктовано специфікою служби, тактикою дій прикордонних нарядів та їх значною відірваністю від підрозділів.

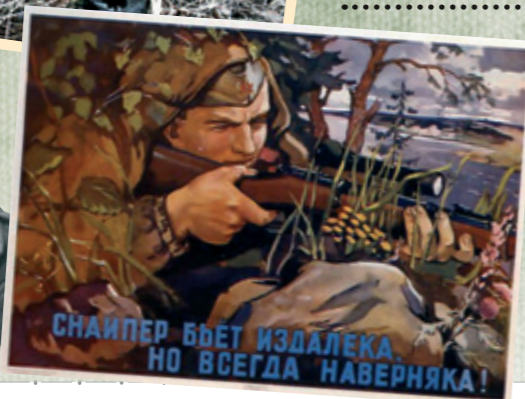
Вже в перші дні війни снайпери-прикордонники відіграли помітну роль в стримуванні натиску німецьких військ. Так, у доповіді командування 24-го прикордонного полку про результати боїв 4-ї комендатури в період з 23 до 28 червня 1941 року йшлося про знищення «полку піхоти противника», а також відзначалося, що однією з причин успішного бою була неперевірена вогнева підготовка особового складу, «в результаті якої вогонь прикордонників буквально спустошував ряди окупантів». У травні – червні 424 снайпери-прикордонники знищили 1695 німецьких солдатів та офіцерів, тобто начисто вибили цілий піхотний полк противника, втрапивши тільки шість бійців пораненими.

Вже на початку 1942-го снайперський рух у прикордонних полках набув масовості. Крім фронтових частин, снайперські команди готували у південних, східних та далекосхідних округах, звідки вони виїзди-

В ОДИН ІЗ СОНЯЧНИХ ДНІВ МОЛОДШИЙ СЕРЖАНТ БІРЮКОВ ВИКОРИСТАВ КИШЕНЬКОВИЙ ЛІХТАРИК, ЯКИЙ ВОРОГИ ПРИЙНЯЛИ ЗА СКЛО СТЕРЕОТРУБИ НА СПОСТЕРЕЖНОМУ ПУНКТІ І ПОЧАЛИ СТРОЧИТИ ПО НЬОМУ З КУЛЕМЕТІВ. А БІРЮКОВ ТІЛЬКИ НА ЦЕ Й РОЗРАХОВУВАВ – ПРИЦІЛЬНИМ ВОГНЕМ ЙОМУ ВДАЛОСЯ ЛІКВІДУВАТИ ТРИ ВОГНЕВІ ТОЧКИ.

ли на фронт для бойового стажування. До початку 1943 року їх підготовка набула планового характеру. А тепер кілька цікавих випадків із героїчних буднів снайперів-прикордонників.

На одній із ділянок фронту, де проходили стажування снайпери 91-го прикордонного полку, ворожі кулеметники безперервно вели вогонь по наших підрозділах. Молодший сержант Бірюков,

1

Найрезультативнішим стрільцем Другої світової вважається фінський снайпер Сімо Хайя на прізвисько «Біла смерть», який ігнорував оптику, користуючись звичайною мосинською трьохлінійкою. Під час Зимової війни 1939–1940 років він знищив 542 бійців і командирів Червоної Армії. Правда, за неофіційними даними на рахунок Сімо Хайя 800 убитих. Окрім того, ще двісті бійців та командирів РСЧА, яких він знищив у ближньому бою вогнем з автомата Suomi KP/-31. Радянське командування неодноразово намагалось знешкодити фінського снайпера, використовуючи для цього як снайперів, так і артилерію, однак Сімо Хайя виявився «міцним горішком». І лише перед самим перемир'ям, а саме 6 березня 1940 року, під час бою снайперська куля таки наздогнала його, поціливши у саме обличчя. Після війни маршал Карл Густав Еміль Маннергейм присвоїв Сімо Хайя звання лейтенанта. Останні роки свого життя легендарний снайпер прожив у селі Руоколахті, що на південному сході Фінляндії. Помер 1 квітня 2002 року у досить таки поважному віці – 97 років.

який вже мав на своєму рахунку 150 знищених гітлерівців, почав терпляче вистежувати противника. В один із сонячних днів він використав кишеньковий ліхтарик, який вороги прийняли за скло стереотруби на спостережному пункті і почали строчити по ньому з кулеметів. А Бірюков тільки на це й розраховував – прицільним вогнем йому вдалося ліквідувати три вогневі точки.

Снайпер-прикордонник Плетньов кілька днів полював за ворожим снайпером, але ніяк не міг його виявити. Тоді він взяв автомат, прилаштував його до куща, до спуску прив'язав мотузку і відповз убік. Смикнув – коротка черга. І так кілька разів. Німецький снайпер, що замаскувався на високому дереві, вистрілив, чим себе й видав. Плетньов двома пострілами зняв його.

Василь Юхимович Поспелов був комісаром снайперської школи 16-го полку військ НКВС. Добором кандидатів у свій снайперський легіон він займався особисто. Бойове стажування його бійці проходили у з'єднаннях і частинах Західного фронту. Про успіхи В.Ю. Поспелова та його вихованців свідчить наказ командувача 16-ї армії генерал-лейтенанта Івана Баграмяна від 7 листопада 1942 року: «У період з 18 жовтня по 1 листопада 1942 р. діючи у стрілецьких частинах 16-ї армії снайпери військ НКВС Західного фронту під безпосереднім керівництвом старшого політрука Поспелова знищили 1104 фашистів...» Загин В.Ю. Поспелова налічував 90 бійців. Окремої

ЗА 1942 РІК ПІДГОТОВЛЕНО

1196

СНАЙПЕРІВ

ЗА 1943 – ЩЕ

760

У 1942 РОЦІ ЗНИЩЕНО

17 772

СОЛДАТІВ ТА ОФІЦЕРІВ ПРОТИВНИКА

В 1943 –

18 924

На рахунок деяких з них десятки і навіть сотні гітлерівців. Так, тільки в 1942–1943 рр. роках старшина Елькин записав на свій рахунок

207

ворогів

старший сержант Гребенюк

116

старший сержант Опара

114

єфрейтор Карасьов

112

старшина Грунін

109

старший сержант Войтенко

108

убитих ворогів.

Друге місце за результативністю посідає радянський снайпер Герой Радянського Союзу Іван Сидоренко, на рахунку якого понад 500 ворогів, а на третьому Герой Радянського Союзу Микола Ільїн – 496 солдатів і офіцерів противника. Однак дехто із дослідників запевняє, що найкращим снайпером Червоної Армії є Михайло Ілліч Сурков, на рахунку якого, за свідченнями тих же дослідників, 702 фашисти.

розповіді заслуговують жінки, які воювали зі снайперською гвинтівкою в руках. Так, у складі легендарного Перемишльського прикордонного загону мужньо боролася за свою рідну землю Наталя Приблудна. До війни вона працювала у міському музеї і викладала історію в школі, а в перші дні фашистської окупації поповнила лави

СНАЙПЕР-ПРИКОРДОННИК ПЛЕТНЬОВ КІЛЬКА ДНІВ ПОЛЮВАВ ЗА ВОРОЖИМ СНАЙПЕРОМ, АЛЕ НІЯК НЕ МІГ ЙОГО ВІЯВИТИ. ТОДІ ВІН ВЗЯВ АВТОМАТ, ПРИЛАШТУВАВ ЙОГО ДО КУЩА, ДО СПУСКУ ПРИВ'ЯЗАВ МОТУЗКУ І ВІДПОВЗ УБІК. СМІКНУВ – КОРОТКА ЧЕРГА. І ТАК КІЛЬКА РАЗІВ. НІМЕЦЬКИЙ СНАЙПЕР, ЩО ЗАМАСКУВАВСЯ НА ВИСОКОМУ ДЕРЕВІ, ВИСТРІЛИВ, ЧИМ СЕБЕ Й ВИДАВ. ПЛЕТНЬОВ ДВОМА ПОСТРІЛАМИ ЗНЯВ ЙОГО.

народного ополчення. Разом з прикордонниками батальйону, який очолював старший лейтенант Григорій Поливода, вона взяла участь у першому контрударі Червоної Армії. Під час жорстоких боїв надавала першу медичну допомогу та евакуювала з поля бою 72 поранених бійців і командирів. Наталя Олексіївна була зарахована до Перемишльського прикордонного полку і згодом очолила одну із снайперських команд.

У вересні–листопаді 1942 року на бойових позиціях 6-ї армії генерал-лейтенанта Харитоновна з'явився загін снайперів 92-го прикордонного полку. Тільки за два тижні стрільці знешкодили 477 солдатів та офіцерів противника. Особливою майстерністю

і витримкою вирізнялася старший лейтенант Приблудна. Ось що писала про Наталю 4 липня 1943 року фронтова газета «За Родину»: «Три дні фашистський снайпер, майстерно замаскувавшись, не давав підняти голову нашим бійцям. «Надішліть досвідченого снайпера», – вимагали з підрозділу, – і снайпер прибув. Ніхто не знав ні імені, ні прізвища його, бачили тільки, як майстерно пройшов він усіма ходами сполучення.

А потім почався поєдинок. Німець був просто невидимкою. Наталя прислухалася до його пострілів, але ніяк не могла визначити, де саме ховається ворог. Навіть на рідкість пильні очі українки, так само як і цейсівський бінокль та оптичний приціл на гвинтівці, були безсилі. Нарешті німець, використавши всі хитрощі – і підставне опудало, і каску, виставлену на палиці, та так і не діждавшись відповіді, вирішив, що руський снайпер перейшов на нове місце, і виліз зі свого лігвища. І ось тут настав час Наталі Приблудної: око на мить застигло біля оптичного пристрою, мушка звично знайшла голову ворога – і постріл був як завжди влучний... Це був 35-й фашист на її рахунку».

Відомо, що найрезультативнішою жінкою-снайпером була Герой Радянського Союзу Людмила Павлюченко, на рахунку якої 309 солдатів та офіцерів противника, у тому числі 36 снайперів. Відзначилися і жінки-прикордонниці. Так, боєць 103-го прикордонного полку Наталія Сап'ян знешкодила 102 ворогів, а Клавдія Дунаєва – 66 солдатів та офіцерів противника.

За роки Великої Вітчизняної війни 23 тис. 781 снайпер зі східних прикордонних округів та частин охорони тилу пройшов бойове стажування в частинах діючої армії. Ними було знешкоджено майже 153 тис. ворогів. 4 тис. 322 снайпери-прикордонники нагороджені орденами і медалями СРСР. **к**

Підготував
Олександр Філь

У 1943 році серед радянських снайперів налічувалося понад тисячу жінок, на рахунку яких 12 тисяч перемог. Перша десятка радянських снайперів знешкодила 4200 солдатів і офіцерів противника, а перша двадцятка – 7400. Снайпер 82-ї стрілецької дивізії Михайло Лисов у жовтні 1941-го з автоматичної гвинтівки зі снайперським прицілом збив літак Ю-87, а снайпер 796-ї стрілецької дивізії старшина Василь Антонов в липні під Воронежем чотирма пострілами з гвинтівки – двомоторний бомбардувальник Ю-88.

ТАЙНА ВЛАСТИ

Продовження, початок у №6, 2012 р.

го оружия, приводя его в негодность и тут же поднимали над позициями приготовленные заранее белые флаги. Кто не успевал быстро капитулировать, рисковал попасть под ковровую бомбардировку союзной авиации. От этого азарт возрастал.

9 мая радиостанции разнесли по всему миру известие об освобождении Туниса. На улицах древней африканской столицы англичан встречали с цветами местные жители, эйфория кружила головы победителям, а побеждённые – дисциплинированно, повзводно, поротно шли в приготовленные американцами, обнесённые на скорую руку колючей проволокой, лагеря военнопленных. Немецкие солдаты держались с достоинством и считали виновными в своём поражении лишь снабженцев, не сумевших в полной мере обеспечить группу армий «Африка» продовольствием, боеприпасами и топливом. Английское командование недоумевало, куда могли деться за неделю победоносных боёв почти две тысячи солдат и офицеров британских дивизий, участвовавших в боях за Тунис. Этих людей не значилось среди погибших, в плен они тоже попасть не могли, да и в чей плен-то сдаваться, если враги на севере Африки были побеждены... Не испарились же две тысячи англичан... Однако педантичные генералы распорядились высечь на плитах британского кладбища в Меджезе имена одной тысячи девяносто пятидесяти шести человек, пропавших без вести.

Единственный человек – женщина, тёмноволосая красавица в элегантном белом платье, имевшая статус гостьи главнокомандующего войск Оси в регионе, знала правду – ту, в которую здравомыслящий человек, возможно, и не поверил бы. **К**

Дмитро АКИМОВ,
ДАЛІ БУДЕ

оказали немцы войскам союзников, было бы не совсем точно. В действительности бессмысленность, абсурдность всей войны в Северной Африке пришла к своему феноменально циничному апогею. За полторы недели до разгрома, 30 апреля Муссолини отослал Гитлеру телеграмму, в которой просил немедленно отправить в Африку дополнительную авиацию, дабы достойно противостоять британским союзникам и спасти положение. Однако фюрер не имел резервов и мог лишь отдавать приказ – сражаться до последнего. Немецкие солдаты, выполняющие поставленную задачу, воюющие вдаль от родины за непонятно чьи интересы, предпочли биться не до последней капли крови, а до последнего боеприпаса. Так, начиная с 7 мая – в Тунисе и Бизерте и заканчивая 13 мая – на мысе Бон двадцать с лишним тысяч солдат и офицеров группы армий «Африка» выпустили по войскам союзников все имеющиеся снаряды и патроны, после чего привели в негодность оружие и сдались в плен. Эти военные действия чем-то походили на тир, где под прицелом немцев и итальянцев выбегали, выезжали, вылетали – пешком, на бронетехнике и на самолётах тысячи британцев, ирландцев, американцев, французов, индусов, новозеландцев, гуров, бенгалов... Обороняющимся войскам итало-германской Оси необходимо было, как в детской игре в квача, успеть «хлопнуть» по спине другого игрока и тут же прокричать, что игра закончена. В северо-восточном финале африканской войны в мае

подпускали атакующих на минимальное, наиболее эффективное для поражения расстояние, выпускали как можно скорее по противнику все снаряды и патроны, разбирали и разбрасывали, закапывали в землю части стрелкового и артиллерийско-

Северная Африка, Тунис, 7 мая 1943 г.

Столицу Туниса и историческую территорию древнего Карфагена с давних пор окаймляет полукруг невысоких холмов. Здесь встречали врагов защитники древнего города-государства. На эти же возвышенности немецкие генералы врыли в землю последние танки дивизии «Герман Геринг» и полтора десятка мощных 88-миллиметровых орудий. Остатки 8-го танкового полка из состава 15-й танковой дивизии с 4 мая защищали столицу с юго-запада. Городскую гавань позади первой линии обороны прикрывал мо-

тоциклетный батальон 10-й танковой дивизии, усиленный зенитными орудиями. На каждый ствол немецкой артиллерии оставалось не более двадцати пяти – тридцати снарядов при полном отсутствии дополнительных боеприпасов, топлива и продуктов питания на складах. Поредевшая, обескровленная германо-итальянская группа армий «Африка» держала последнюю оборону на подступах к столице, а также севернее, в районе Бизерты и восточнее Тунисского залива на мысе Бон. 6 мая в 3.00 началась сокрушительная атака англо-американских союз-

ных войск, поддержанная более чем шестьюстами пятьюдесятью артиллерийскими стволами, каждый из которых имел в боекомплекте до трёхсот пятидесяти снарядов. Весь этот кошмарный шквал огня и металла обрушился на позиции немцев и итальянцев. Под прикрытием пушек на финальный штурм двинулись свыше четырёхсот танков англичан.

С холмов, на которых располагались последние позиции защитников Туниса, если оглянуться, был виден сам город, мрачный под покрывалом тяжёлых туч. Сильный дождь не мог остановить пожар бензохранилищ, полыхающих вокруг аэродрома, чёрный дым висел над домами, расползаясь по улицам.

В том самом месте, где, дай Бог памяти в каком незапамятном году, две с лишним тысячи лет назад бегала возле пальмовой хижины тёмнокожая девочка Суммайя, играя со слонёнком, в том самом месте, где Владычица Удачи укрыла Надю от пуль в маленьком дворике под оливковыми деревьями, 7 мая, после 14.30 бронетехника и пехотинцы 11-го гусарского полка и 1-го полка Дербиширских йоменов, гася очаги сопротивления противника, ворвались в Тунис.

Пожалуй, назвать очагами сопротивления то противостояние, которое

Норвезький співак білоруського походження Олександр РИБАК часто перетинає кордони, адже його пісні про кохання однаково зачаровують слухачів. Переможцю «Євробачення», скрипалю з чарівною пошмішкою раді всюди. Осві в Україні нещодавно відбувся концерт-презентація нової пісні та кліпу відомого виконавця.

Олександр Рибак

В ТВОРЧОСТІ НЕМАЄ КОРДОНІВ

– Олександр, ти народився в Білорусі у сім'ї музикантів, проте невдовзі переїхав до Норвегії. Як тепер згадуєш цей період свого життя?

– У мене було тепле і захищене дитинство. Бо мої батьки вміли підтримувати баланс любові й дисципліни, а це – справжнє мистецтво. Важливо те, що вони були переконливі у своїх діях. Коли ми їхали в Осло, я мріяв про пригоди і нічого не боявся. Звичайно, спочатку був мовний бар'єр, та я досить швидко його подолав – вивчив норвезьку, адаптувався в нових умовах і вже за кілька років досяг більших успіхів у навчанні, ніж мої однолітки. А ще була музика, яка заповнила моє життя і змінила його на краще.

– Твій дідусь був офіцером-десантником, а дядько – військовим диригентом. Чи не хотілося й тобі приміряти військовий мундир?

– Звісно, військовий однострій завжди привертає увагу і викликає повагу. Та я вважаю, що людина має знайти свою нішу і почуватися в ній комфортно. Якщо ти реалізував свої здібності, розкрив свій талант – значить тобі неймовірно пощастило. Я шукав свій шлях – і я його знайшов. Звичайно, не без допомоги батьків, за що я їм безмірно вдячний.

– Чим стала для тебе перемога у пісенному конкурсі «Євробачення»?

– Гадаю, для артиста дуже важливо стати знаменитим у такому форматі, адже цей конкурс дає чимало можливостей, саме він став початком моєї європейської і світової кар'єри.

ДОВІДКА

Дата народження: 13 травня 1986 р.

Місце народження: Мінськ (Білорусь)

Імміграція в Норвегію: 1991/1992

Студент BarratDueAcademy (Осло) по класичній музиці та грі на скрипці

Концертний директор оркестру UngSymfoni у м. Берген (Норвегія)

Приз AndersAward, 2004 р. Участь у телевізійному шоу «Ідол» у 2005 р.

Конкурс молодих талантів **Kjempesjansen** у 2006 р. з власною піснею Foolin

Премія **Heddaprisen** за роль у мюзиклі «Скрипаль на даху», 2007 р.

Роль другого плану у фільмі «Йохан» (вийшов у прокат у 2010 р.)

Конкурс пісні «Євробачення-2009»: набирає рекордну кількість балів (387) за всю історію конкурсу. Його виступ на «Євробаченні» визнаний кращим чоловічим виступом 2009 р. – отримав 47,8% голосів

Премія «MarcelBezenconAward: PressAward 2009» на Євробаченні

Кількість переглядів відеоролика «Fairytale» його виступу на конкурсі «Євробачення-2009» на YouTube **перевищила 10 млн разів**

18 травня «Fairytale» отримала **1-ше місце в чартах iTunes** **Головна роль в опері-мюзиклі «SomeSunnyNights»** у 2009 р.

Озвучував анімаційний фільм «Як підготувати дракона» (DreamWorks) у 2010 р. (синхронізація на норвезькій та російській мовах).

– Якось я була свідком того, як, щойно зійшовши з літака, ти витягнув свій записник і став записувати ноти нової пісні... Мабуть, подорож, нові враження надихають тебе?

– Я маю щастя не лише писати пісні, а й оркеструвати музику. Тому, подорожуючи, з більшим задоволенням користуюсь записниками, аніж комп'ютером, тоді дійсно відчуваю себе музикантом.

Якщо щастя – засинати, знаючи, що нікого не образив, робити те, чого прагне твоє серце, то я – щасливий.

– Над якими проектами ти працюєш зараз? Нещодавно відбувся твій концерт із сімдесятьма маленькими музикантами...

– Так, це один із моїх скандинавських проєктів – я подорожую невеличкими містами, де багато талановитих дітей. Протягом двох днів проводжу семінар, репетицію, а на завершення разом з тими ж дітьми-оркестрантами та моїм ансамблем даємо концерт. Незабаром у мене розпочнеться ексклюзивний тур Норвегією з Різдвяним альбомом – протягом місяця я та ще троє популярних виконавців проведемо 48 концертів, що відбудуться в церквах, де ми виконуватимемо різдвяні пісні. А вже наступного року цей альбом буде презентований в Європі. В Україні ж мені подобається працювати над поп-культурою, записувати сингли. Я щасливий з того, що можу розвиватися багатогранно. Нещодавно написав нову пісню під назвою «Достала/LeaveMeAlone».

– Це правда, що цю пісню ти присвятив одній зі своїх фанаток, яка відчайдушно домагається твоєї прихильності?

– Ця дівчина справді переслідує мене, майже три роки поспіль. Дуже часто телефонує. Уявіть, я отримую від неї по п'ятдесят повідомлень в день!.. Крім того, вона надокучає моїм друзям і рідним. Навіть зміна телефонного номера не допомогла... Якось дізнається про нові контакти. Отож оскільки

я намагаюся відобразити своє життя у музиці, то й вирішив присвятити їй пісню.

– І як відреагувала дівчина на твоє нове творіння?

– На жаль, нічого не змінилося... Це, мабуть, потішило її самолюбство, адже стала відомою. Вона навіть намагалася потрапити на концерт-презентацію пісні у Києві, та охорона її не пустила. Маю надію, що врешті їй набридне це переслідування.

– Зйомки кліпу на пісню «Достала» тривали майже добу. Довелося розігравати божевільня... Як тобі працювалося у гамівній сорочці?

– Насправді у мене дуже хороша команда. І де б я не знаходився, мене оточує приємна творча атмосфера. Так, за сюжетом кліпу головний герой втікає у божевільню від своєї нав'язливої прихильниці, яка його всюди переслідує, і там знаходить спосіб залишити свою маніакальну фанатку... У мене був образ такого собі втомленого життя хлопця, а оскільки я дійсно багато працюю, то мені ця роль далася досить легко. До того ж головну героїню зіграла дуже приваблива дівчина...

– Відомо, що ти захоплюєшся і класичною музикою... Твори яких композиторів тобі найбільше до душі?

– Чайковський, Шостакович, Рахманінов... У творах цих композиторів кожен акорд несе певне змістовне навантаження, є сенс у кожній ноті, емоція – у кожній лінії...

– Ти надзвичайно романтична натура. Що для тебе є кохання?

– Це коли люди не бояться бути чесними один з одним. Намагаються зрозуміти, прислухатися до своєї половинки, прагнуть віддати їй більше, ніж отримали – і щасливі з того.

– Олександр, чи відчуваєш ти себе щасливою людиною?

Особливі таланти

- Мови: російська, норвезька, англійська
- Інструменти: скрипка, фортепіано, гітара, скрипка як банджо)
- Спів
- Акробатика обличчя
- Чарівна посмішка і неймовірна здатність приваблювати дівчат :)))

– Якщо щастя – засинати, знаючи, що нікого не образив, робити те, чого прагне твоє серце, то я – щасливий.

– Що важливо для тебе в творчості?

– Щоб те, що я роблю, мало найвищу оцінку. Іноді не важливо, яка перед тобою аудиторія – двадцять тисяч чи кілька слухачів. Головне, щоб ти міг по-справжньому перед ними розкритися, донести до них свої почуття і тобі повірили. Скажімо, я дуже поважаю Філіпа Кіркова як виконавця. Вважаю, у нього природний образ на сцені. Він щирий і відкритий перед глядачем. Це просто заворожує...

– А з ким зі світових знаменитостей тобі вже вдалося виступити?

– З Каролою – співачкою зі Швеції, американським виконавцем Майклом Болтоном, іспанським композитором і співаком Хуліо Іглесіасом та всевітньо відомою німецькою рок-гуртою «Scorpions», диско-гуртою «Boyz n the M...»... У мене є заповітна мрія – виступити зі Стінгом та Андреа Бочеллі, адже в творчості немає кордонів.

– Ти вже не вперше у нас в Україні. Як сприймаєш нашого глядача і де любиш бувати у вільний від концертів час?

– Мені подобається, як у вас сприймають мою творчість. До речі, українські прикордонники завжди такі привітні й доброзичливі... Україна нагадує мені Норвегію – у вас також багато лісів, парків, невеличких затишних кав'ярень, де можна спокійно посидіти з друзями за чашкою кави. А які прекрасні, мальовничі краєвиди відкриваються з Київських гір! Я дуже люблю гуляти схилами Дніпра – це чудове місце! До речі, раджу відвідати Норвегію. Там можна відпочити як на узбережжі, так і в горах, серед дикої природи, побачити захоплююче північне сяйво, мальовничі ріки, озера та неймовірно красиві фіорди – звивисті морські затоки зі скелястими берегами...

– А в яких країнах ти вже встиг побувати?

– Мабуть, довго перераховуватиму – їх більше п'ятдесяти. Найбільше мені сподобалося у Штатах – дуже розвинена та комфортна країна. Проте такої музичної культури та історії, як в Росії, немає ніде.

– Без чого ти не вирушаєш у подорож?

– Звичайно ж – без скрипки! Вона подорожує зі мною вже двадцять років. Та інколи таки дозволяю собі залишити її вдома – і це означає, що я їду на відпочинок.

– А як ти відновлюєш свої сили після гастролей?

– У мене страшенно напружений графік – часті перельоти, концерти. Іноді хочеться просто добре відіспатися. А ще намагаюся постійно відвідувати спортзал.

– Чим ти ще захоплюєшся, окрім музики? Як проводиш своє дозвілля?

– Як і будь-якому хлопцю, мені подобається зустрічатися з дівчатами. Комп'ютерні ігри, віндсерфінг, спортзал... Проте все, як-то кажуть, в міру.

– Олександр, що б ти побажав своїм прихильникам?

– Таких же відкритих думок і серця, нової музики і нових жанрів, бо в житті треба постійно експериментувати. Здоров'я, бо для тих, хто багато працює і подорожує, важливо іноді давати собі можливість відпочити, і щоб вдома на вас завжди чекали рідні і друзі. **К**

Спілкувалася
МАР'ЯНА МАРКОВИЧ

КОРДОН

